

SLOVENSKI NAROD

Ishaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati: do 30 petik 4 2 D, do 100 vrt 2 D 50 p, večji inserati petik vrt 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, predklici beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 420 D

Upravišstvo: Kraljeva ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

Uredništvo: Kraljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

— Poština plačana v gotovini.

— Celokupna akademska omladina pričakuje od narodno-zavednega občinstva moralno podporo v tem, da se nocoj nihče ne udeleži slavnostne čajanke pri gosp. italijanskem konzulu v „Unionu“. Razlogi so znani. — Akademska omladina.

Ob petletnici Rapalla

Danes 12. novembra preživljamo petletnico nesrečne rappalske pogodbe. S to pogodbo smo izgubili nad pol milijona najboljših bratov, odvzeti so nam bili kraj neizmerno nacionalne in gospodarske važnosti. Na ta dan je bil končno uničen ideal, ki ga je gojila jugoslovenska omladina, to je ideal iskrenega prijateljstva in kar najintenzivnejšega sožitja z italijanskim narodom, z italijansko kulturo. Najinteresnejša činjenica te jugoslovenske omladine v zadnjih 50 letih je bila ravno istočasnost najodločnejše nacionalne volje, ki je terjala slovenske kraje za jugoslovensko državo in ki je istočasno oboje, vala pred drugimi evropskimi kulturami italijansko kulturo. Nikjer bi ne moglo po rešitvi teritorialnih vprašanj zavladati enako prijateljstvo, kakor med jugoslovenskim in italijanskim narodom. Toda tradicije miroljubne, pravične, nacionalno strpne Mazzinijeve Italije so zamrle. Svetovna vojna in razvoj povojne politike v Italiji je zatrl ostanke plemenitega duha med našimi zapadnimi sosedi. Odločajoč o alternativni trajnega prijateljstva ali pa nasilnega zavzajanja slovenskih krajev Juljske Benečije, se je Italija odločila za drugo rešitev. Govorila je o vojaških, zaščitnih postulatih, o žrtvah itd. Naš narod in naša vlada sta se udala pristisku razmer in moči ter se odrekla nad pol milijona rojakov.

Kot narod, ki že danes razpolaga z inteligenco, ki dosega inteligenco najnaprednejših narodov, smo sprejeli rappalsko rešitev, gledajoč v Svisci in v drugih sličnih primerih dokaz, da je moč življenje nacionalne manjšine tudi v drugorodni državi in da postulat vseobsežne nacionalne države ni edinozveličaven. V tem smislu smo sprejeli rappalsko rešitev ter gojili nade, da bo italijanski narod upošteval našo žrtve ter da nam dokaže upravičenost in možnost manjšinskega, svobodnega, nacionalnega življenja tudi v drugorodni državi po vzgledu Svice. Na temelju takega vzgleda se da zamisliti trajno prijateljstvo med jugoslovenskim in italijanskim narodom, bi se lahko nanovo postavil ideal italijanskojugoslovenskega pacifizma in harmonizma.

Toda službena Italija nam ni dovolila niti te druge možnosti. V nasprotju z vsemi človeškimi pravicami je uvedla v Juljski Krajini režim absolutnega socialnega, nacionalnega in kulturnega zatiranja in upropaščanja. Naš jezik je izginil iz šol in javnega urada, iz sodišča in celo iz občine. S sistematičnim denacionalizacijskim delom je uničevala jugoslovensko narodnost, tlačila bratove naše krvi, jim trgala iz srca blagoslovljene slovenske tradicije, zapirala usta materinski govorniki, ločila deca od roditeljev in kjer ni zalegla administrativna mera, je opravila svoj posel brezdušna fašistovska tola.

Ne varajmo se: prijateljske pogodbe med narodi bazirajo na soglasju javnega mnenja, na duševni vzajemnosti! Tako vzajemnost in tako soglasje pa je nemogoče med narodi, kjer se dogajajo zločini, kakor oni v Juljski Krajini.

Vzemimo za primer tičinski kanton v današnji švicarski konfederaciji. Tam, kajšnja italijanska manjšina je svobodna. Uživa vse kulturne pravice in svobodo. Ravno s temi svobodinami in pravicami je ta manjšina izgubila vsak čut in vsako hrepenenje po združitvi z Italijo. Živi z italijanskim narodom v popolnem duševnem in nacionalnem edinstvu, državopravno pa je lojalen sodruženik švicarske konfederativne državne misli.

Kakšen val brezprimerne oporčenja bi zaplusknil po celi Italiji, da se v tičinskem kantonu dogodi samo senca tega, kar se dnevno dogaja v Juljski Krajini! Radovedni smo, katera sila sveta bi mogla zapovedati italijanskemu tisku, javnosti, italijanskemu narodu, da molče prenaša slična gorja v Tičinu. Kaj bi rekla taista fašistovska Italija, da otvori bernska vlada enako denacionalizacijsko politiko, da nastopi z enakimi barbarizmi nasilji proti italijanski manjšini, kakor si jih danes dovoljuje proti jugoslovenskemu življu v Juljski Krajini!

Tudi Vatikan v ofenzivi proti Jugoslaviji

Rektor in vicerektor zavoda Sv. Jeronima v Rimu odstavljena. — Nova uprava popolnoma italijanska. — Jugoslovenci izgnani.

— Beograd, 11. novembra. (Izv.) Iz Rima poročajo, da je bil včeraj izvršen v našem zavodu sv. Jeronima formalen prevrat, s katerim je bil ta zavod iztrgan iz naših rok. Vatikan je zahteval od rektorja Biasotija izpolnitve nekih ponižujočih pogojev, ki jih je moral odkloniti. Radi tega je Vatikan odstavil rektorja Biasotija in našega vicerektorja Butkovića. Na čelo zavoda je postavil Vatikan italijanskega duhovnika Nardonića, ki je napravil v zavodu celo zmešnjavo. Iz zavoda sv. Jeronima so bili izgnani naši dijak, vanj pa zopet sprejeti oni, ki so bili prej izključeni zaradi svolega izživljajočega nastopa.

Ta korak Vatikan je vzbudil v vrstah naše kolonije v Rimu veliko ogorčenje. Pričuje se, da bo naša vlada energično nastopila proti Vatikanu v tej zadevi. Vest o dogodkih v zavodu sv. Jeronima v Rimu je v beogradskih političnih krogih napravila zelo slab vtis že z ozirom na to, ker so se pripetili neposredno pred pričetkom pogajanj za zaključitev konkordata z Vatikanom in ob priliki izbruha fašistovskih nasilstev proti naši narodni manjšini v Italiji.

Ali so s temi dogodki v zvezi intervencije gotovih cerkvenih dostojanstvenikov v zadevi zavoda sv. Jeronima!

Popolno zadoščenje Italiji

Vpokožitev zagrebskega velikega župana. — Aretirani dijaki obsojeni na 14 dni zapore — Stepan Radić proti izgredu v Zagrebu.

— Beograd, 11. novembra. (Izv.) Vlada je prejela včeraj brzojavko iz Rima, da se je naš tamošnji poslanik Antonievič oficijelno upravičil pri italijanski vladi zaradi dogodkov v Zagrebu. Na včerajšnji seji ministrskega sveta je bilo sklenjeno, da se mora dati Italiji popolno zadoščenje. Vlada je sklenila, da se vpokoži zagrebski veliki župan dr. Treščec.

— Zagreb, 11. novembra. (Izv.) Sklep vlade, da se vpokoži veliki župan dr. Treščec, še ni definitivni. V Zagrebu se ni došla nobena tozadevna ministrska odredba.

— Zagreb, 11. novembra. (Izv.) Danes se je pričela generalna stavka vseh dijakov na zagrebskem vseučilišču. Ob 10. dopoldne

so prenehala vsa predavanja. Stavka bo trajala tri dni do 10. dopoldne v soboto. Aretirani dijaki so bili policijski obsojeni na 14 dni zapore.

— Zagreb, 11. novembra. (Izv.) St. Radić piše v današnjem „Domu“, da so izgredu v Zagrebu slični izgredu fašistov v Italiji ter zahteva, da se radi tega premesti vsa zagrebska policija in napravi konec izgredu, da se zaradi gosposkih pustolovščin ne bo prelivala seljaška kri.

— Zagreb, 11. novembra. (Izv.) Ob zagrebskem vseučilišču je postavljen močan kordon policije, da prepreči zbiranje dijakov in obnovitev demonstracije.

Seja narodne skupščine

Protizakonitost vladnih naredb. — Za kronske vpokožence. — Klerikalcev nihče ne posluša v skupščini.

— Beograd, 11. novembra. (Izv.) Posl. dr. Milan Popović je vložil vprašanje na predsednika vlade, v katerem protestira, ker velik del ministrov ne spoštuje sklepov državnega sveta, s katerimi so bile razveljavljene njihove ministrske odredbe. Razen tega protestira, da vrši vlada po sprejetju ustave še vedno ne samo upravnno, marveč tudi zakonodajno oblast ter uveljavlja razne pravilnike in navedbe, ki imajo zakonito moč.

— Beograd, 11. novembra. (Izv.) Današnja seja Narodne skupščine je bila precej mrtva. V političnih krogih je vzbudila mnogo pozornosti vest o Radićevem članku v „Domu“, ki strahovito napada radikale. Ta članek potrjuje prejšnje informacije o slabih odnosih med strankami vladne koalicije. Istotako potrjuje, da radićevci niso uspehi, da bi postavili v Dalmaciji enega samega svojega uradnika, proti čemu Radić sedaj protestira in psuje radikale z batinaši.

Seja Narodne skupščine se je dopoldne pričela precej kasno. Posl. dr. Bazala je predložil skupščini zakonski predlog, po katerem naj se kronski vpokoženci preve-

dejo v dinarske. Zahteval je za svoj zakonski predlog priznanje nujnosti, ki jo je utemeljeval, da se kronski vpokoženci nahajajo v zelo mizerem položaju, radi česar so potrebni nujno pomoči. V govor dr. Bazala so se vmešavali radićevci z ironičnimi medletki. Finančni minister dr. Stojadinović je sprejel nujnost omenjenega zakonskega predloga.

Posl. Žebot je istotako govoril o kronskih vpokožencih ter v početku svojega govora protestiral, češ da noče klerikalcev v skupščini nihče poslušati in da ministri ne posvečajo dovolj pozornosti njihovim vprašanjem. (Iz srede poslancev se je začul pri tem klic: Obvestite o tem svoje volice, povejte jim, da vas nihče noče poslušati!)

Za Žebotom je govoril predsednik skupščine, ki je odgovarjal kratko na neko vprašanje posl. Moskovljevića. Po prihodni na dnevni red je v podrobnosti debat o invalidskem zakonu govoril samostojni demokratični poslanec dr. Dušan Bošković, ki je kritikoval vladni načrt invalidskega zakona. Za tem je bilo sprejeto IV. poglavje invalidskega zakona.

Vladno stališče o dogodkih v Trstu in v Zagrebu

Dr. Ninčić pri kralju. — Preo snova vlade. — Dr. Koroščević neuspehi v Dalmaciji.

— Beograd, 11. novembra. (Izv.) Izjava zunanega ministra dr. Ninčića na včerajšnji seji Narodne skupščine o stališču naše vlade glede na znane dogodke v Italiji je vzbudila različne komentarje in zanimanje vse javnosti, zlasti pa diplomatskih krogov. Dočim opozicija ne odobrava stališča naše vlade, trditelj člani vladne večine, da je to stališče edino mogoče v sedanjih razmerah s ozirom na naš zunanji položaj. Včeraj ob 16. je kralj sprejel v daljši avdijenci ministra dr. Ninčića, ki mu je o vsem tem obširno poročal.

Z likvidacijo tega vprašanja se v političnih krogih nanovo oživlja zanimanje za notranjopolitični položaj, ker se v kratkem pričakuje vstop St. Radića v vlado. Zdi se, da se vprašanje ostale rekonstrukcije ne smatra za pereče in da bo rešeno v primernejšem trenutku. Pričuje se tudi, da ne bo nobenih važnejših dogodkov v notranji politiki, dokler ne bo končana v skupščini razprava o invalidskem zakonu, ki bo trajala bržkone do konca tedna. Kakor se čuje, bodo nato seje skupščine za kratek čas odgojene, da se omogoči finančnemu odboru pravočasna razprava o novih proračunskih dvajsetinah. Večina parlamentarnih

tovo niso ekstremistične in ki jih dikтира goli razum in dobrohotnost. Italijanskojugoslovenski pakt prijateljstva je činjenica, s katero računamo. Utemeljitev tega pakta, njegovo fundacijo v javnem mnenju, v soglasju med obema narodoma pa prepuščamo Italiji... Za to fundacijo velja samo ena beseda, en program: dajte jugoslovenski manjšini svobodo in samostojnost, ki jo uživa italijanska manjšina v Tičinu.

Venezia Giulia in Ticino sta dva vnebovpljoča primera, tičočja se talisteja naroda! Kaj misli službena Italija, da so boljše metode Venezije Giulie ali Ticina za italijansko manjšino v Tičinu? Kaj misli italijanski narod, ki odobrava službeno fašistovsko politiko, da se sežida prijateljstvo z Jugoslavijo in s tem bodočnost mirnega sožitja na Jadranu potom Venezije Giulie?

Ob tužni obletnici rappalske pogodbe smo napisali gornje misli, ki go-

Izgredi fašistov v Italiji

— Innsbruck, 11. novembra. V zadnjih dneh so bile v zvezi z atentatom proti Mussoliniju izvršene v vseh južnotirolskih mestih številne aretacije. Aretiranih je bilo nad 100 oseb, večinoma vsled denunciacij. Med njimi se nahajajo trgovci, uradniki in duhovniki. Del aretirancev so kmalu izpustili, ker so se pokazale obdolžitve kot neosnovane.

— Forlì, 10. nov. Tekom včerajšnjih demonstracij so hoteli fašisti napasti stanovanje prefekta komendatorja Podesta, vendar so jih policijski oddelki pri tem razgnali. Prefekta smatrajo fašisti za framazona. Ko je nastopila noč, so napadli privatno stanovanje prefekta, vrgli v hišo petardo, ki je razbila nekaj šip in uničila v eni sobi vse premične. K sreči v sobi ni bila nobena oseba. Eksplozija je bila tako močna, da so jo slišali ne samo v mestu, ampak tudi daleč po okolici. Prefekt in ostali funkcionarji bodo premeščeni.

Borzna poročila

Ljubljanska borza

LESNI TRG.

Frizi od 5 do 8 cm, od 25 do 60 cm fco, m trs. denar 1280, blago 1300; brastovi duclji 53, 60, 70, 80 mm, fco, m trs. blago 1300; remeljni 34-68, 68-78, 78-88, 88-98, 98-108, fco, m trs. denar 570, blago 590; madrieri 74-224, 4 m dolž.

KOLONIJALNO BLAGO.

Rozine Sultanija, Smyrna, extra, v zabojih (200), po 13 kg b/tara 10%, fco, prosta sklad. Trst, blago 156.80.

Žito 11. nov. 1925.

Pšenica bačka 77 kg težka fco, n. post. 245, pšenica domača fco, n. post. 245, pšenica bačka 77 kg par. nakl. p. 1 vag. 242.50, 242.50, ajda domača fco, prem. post. 265, kornuza nova sušena par. srem. post. 2 vag. 145, 145, 145, kornuza bačka stara par. Novisad 170, kornuza bačka umetno sušena Novisad 145, kornuza umetno sušena par. Vinkovci 155, kornuza umetno suš. slav. fco, n. p. 155, kornuza nova časurim. suha m. kv. gar. Slov. post. par. fco. srem. post. 105, kornuza umetno sušena par. fco. srem. post. 105, kornuza umetno sušena srem. fco, n. p. 145, prosa domača fco, prem. p. 210, oves dvojno rešetani fco, slav. p. 165, otrobi drobni par. Postojna trans. 165, krompir beli ali roza fco, prem. p. 72, zelod. fco, nakl. p. 180, kostonj divji sad. fco, n. p. 80, ječme zlatorumen fco, n. p. 190.

Stročnice, semenca.

fižol beli ban. egal. vreče 100 kg b-n par. Postojna 275, fižol ružvi ban. egal. vreče 100 kg b-n par. Postojna 260, fižol ribničan fco, n. post. 300, fižol prepeškar fco, n. post. 300, fižol mandalon fco, n. post. 300, konop. no seme par. Postojna b-n 550, laneno olje fco, n. post. 75, seno posebej 1650, seno sladko sti. snjeno fco, štaj. post. 75, seno polsladko stisnjeno fco, štaj. post. 60, slama stisnjena fco, štaj. post. 50.

2 1/2% drž. renta za vojno škodo denar 322, blago 325, zaklj. 322 ult. dec. 7% invest. pos. iz leta 1921 denar 75; Celjska posojilnica dd. denar 200, blago 205; Ljubljanska kreditna banka denar 220, Merkantilna banka denar 100, blago 104; Prva hrvatska štedionica blago 960; Kreditni zavod denar 175, blago 185; Strojne tovarne in livarne denar 120; Nihag dd. denar 34, blago 35; Združene papirnice denar 120, blago 126; Stavbena družba dd. Ljubljana denar 100, blago 110; Sešir dd. denar 145, blago 148; 4 1/2% kom. zad. dež. banke denar 20, blago 22; 4 1/2% zast. l. kr. dež. banke denar 20, blago 22.

Zagrebska borza

Devize: Curih 10.8575—10.9575, Pra. ga 166.58—168.58, Pariz 225.21—229.21, New. york 56.155—56.755, London 272.97—274.97, Trst, 224.04—226.44, Berlin 13.393—13.493, Dunaj 791.90—801.90. Valute: lira 222.80

7% invest. posojilo 1921 76—77; 2 1/2% drž. rente za ratno štetu 317—322, 318.50 do 319.50; Ljubljanska kreditna 210; Hrvatska ekskomptna banka 121—123; Kreditna banka, Zagreb, 135—138; Hipotekarna banka 66 do 68; Jugobanka 109—110; Prastredionica 952.50—960; Slovenska banka 49—50; Ekskomptacija 51—52; Drava d. d. Osijek 250; Sečera, Osijek, 480—490; Isis d. d. 60 do 63; Nihag 30; Gutman 400—410; Slaveks 150; Slavonija 42—43; Trbovljska 330—343; Union, paromlin 400—420; Vevče 120; Agraria 46—48.50.

Inozemske borze

— Curih, 11. novembra. Borza: Beograd 9.20, Pariz 20.675, London 25.147, Newyork 518.875, Milan 20.68, Praga 15.375, Dunaj 73.12.

— Trst, 11. novembra. Predborza: Beograd 44.40—44.50, Pariz 99—100, London 121.40—121.50, Newyork 25.05—25.10, Praga 74.25—74.75, Dunaj 350—360 Curih 482 do 484.

Tajna pogodba med Italijo in Rusijo

Stepan Radić proti radikalni agitaciji v Dalmaciji.

— Zagreb, 11. novembra. Današnji „Dom“ objavlja uvodnik Stjepana Radića, v katerem se najprej bavi s pisavo ameriškega lista „New York World“, ki je prinesel vest o tajni pogodbi med Italijo in Rusijo. Radić pravi v svojem članku, da je zelo verjetno, da je bila ta pogodba sklenjena. Pogodba daje Italiji proste roke na Balkanu. Iz tega se vidi, da bomo morali drago plačati zablodo onih beogradskih politikov, ki še sedaj vabijo gospoda Strandmana v naše zunanje ministristvo in ki smatrajo generala Wrangla kot edinega predstavnika Rusije.

Druga pogreška, ki jo navaja Radić v svojem članku, je nasilje vladnih organov v Dalmaciji, zlasti pa orožnikov. Radić pravi, da skušajo radikali z nasiljem in strahovanjem spraviti uradnike in kmete na svojo stran, zlasti v hrvatskem Zagorju in Dalmaciji. V Zagorju to ni nevarno, v Dalmaciji pa je stvar popolnoma drugačna. Batiški uradniki, ki so še vedno v Dalmaciji, pišejo v uradnih spisih, da so Hrvatje protidržaven element. Le tako je mogoče tolažiti dejstvo, da pišejo danes italijanski listi o sporazumu kot o skrupulaci brez vsake vrednosti. Radić citira potem dopise o nasilju zoper radićevce v Dalmaciji.

V posebni notici piše Radić o svoji nedavni avdijenci pri kralju. Radić udrinaja najprej po „gospodskem časopisju“, ki je pisalo, da je trajala njegova avdijenca le pol drugo uro, dočim je v resnici bila nad tri ure dolga. Radić pravi nadalje, da je obvestil kralja o ogorčenju, ki je zavladalo v Dalmaciji radi slabše uprave in mu je obrazložil, kaj bi bilo treba storiti, da se prepreči to zlo.

Značilno za ocenjevanje odnosov med radikali in radićevci je skoraj besna pisava oficijelnega organa HSS, „Dom“, proti radikalnim zaveznikom. — Politični krogi sklepejo, da je spravila včerajšnja konferenca ministra dr. Nikića s Stjepanom Radićem na dan nove težkoče, ki so v zvezi z zadevo Radićevoga vstopa v vlado. Nekateri trde celo, da je že skoraj popolnoma gotova kombinacija z Radićem kot ministrom padla v vodo.

Protest SDS v Zagrebu

— Zagreb, 11. novembra. (Izv.) Včeraj se je vršil v tistištru SDS plenarni sestanek samostojnih demokratov, ki je bil zelo dobro obiskan. O dogodkih v Italiji in stališču naše vlade je poročal predsednik krajevne organizacije dr. Ljuba Tomašić, o notranji politiki posl. Venceslav Wilder, o svojem bivanju v Ameriki med našimi naselenci in o udeležbi na interparlamentarni konferenci pa poslanec dr. Srdjan Budisavljević. Na sestanku je bila sprejeta resolucija, ki protestira proti mlačnemu odgovoru zunanega ministra dr. Ninčića na interpelacijo zaradi dogodkov v Trstu, ker ni znal zavzeti za našo državo dovolj dostojanstvenega stališča.

Rojaki!

V četrtek dne 12. novembra 1925 je peto obletnica žalostnega rapalskega dne. Tega dne je bila sklenjena pogodba, ki je odtrgala od nas okrog 600.000 naših bratov v Primorju.

Naša dolžnost je, da se v teh dneh spominjamo bratov in sester pod vlado Italije, ki žive tam v težkem in brezpravnem stanju in da dvignemo svoj glas proti nekulturnim krivicam, ki jih trpijo ljudje našega rodu pod vlado in pritiskom brezobzirnega in nekulturnega fašizma.

Pod vlado italijanskega fašizma je izgubljen naš narod vse svoje pravice. Naš jezik je izgnan iz šol, naš fisk se omejuje in uničuje z vsemi sredstvi; skratka, italijanska vlada izdaja uradne odloke, s katerimi hoče na mah zatreti vsako sled naše kulture in našega jezika, vse kar si je naš človek tekom stoletij ustvaril z lastnim delom in pridnostjo.

Vsed teh vnebovpijočih krivic more izjaviti vsa Jugoslavija, da svojih zaslužnih bratov ne more in ne sme pozabiti in da nobena državna meja nima moči, da bi zbrisala kulturno in narodno, jezikovno in krvno sorodstvo.

Mi vsi smatramo, da krivice, ki jih oficijelna in neoficijelna Italija dela pripadnikom našega naroda v Primorju, niso le krivice, prizadete primorskim Hrvatim in Slovencem, ampak celokupnemu našemu narodu.

Vsled tega na noben način in nikdar ne moremo priznati prijateljskega sporazuma med državama toliko časa, dokler ne bo Italija postopala napram našim bratom tako, kakor je to dolžnost prosvitljene in kulturne države. Zato naš narod mirno in dostojanstveno zahteva človeških pravic tudi za svoje neosvobodene brate ter jih hoče s svojim neumornim in smotrnim delom tudi doseči.

Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani prosi vsa kulturna in narodna društva širom domovine, da se z resnimi in dostojnimi kulturnimi prireditvami spominijo o priliki rapalskega dne naših zaslužnih bratov in sester. Kot spominski dan je določen nedelja 22. novembra 1925. Ta dan bodo po vsej Sloveniji, tudi v njenih najoddaljenejših gorskih krajih, spominski govori o zaslužnih bratih in sestrah. Jugoslovenska Matica prosi, da se ta dan priredijo po vsi Sloveniji narodne zbirke pod naslovom »Dinarski dan«, ki naj služi v podporo kulturnih potreb našega naroda tam preko. Vsakdo, ki čuti narodno, naj daruje ta dan vsaj 1 dinar za svoje brezpravne brate. Podrobna navodila slede.

Rojaki! To vam sporoča ob peti obletnici rapalskega dne Jugoslovenska Matica s prošnjo, da z besedo in dejanjem podpre njeno delo.

Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani.

je bila in vedno bo enakopravnost. Laž in hinavstvo v italijanskih zakonih se ne nahajata (pač pa pri onih, ki bi morali zakone izvrševati). Ne na bodalnih, ne na bajonetih, ne na državnih pravdnikih, ne na ječah, ne na vislicah je podlaga, na kateri more trajno sloveti italijanska država, kakor Avstrija. Le pravičnost je italijanska podlaga. In

po pravici Italija kliče: Ljubimo svoje in spoštujemo drugo. To je pot, ki vodi vas Slovence do velikega cilja: do vaše narodne bodočnosti, svobode in do vašega nacionalnega in moralnega očiščenja pod Italijo.

Primerjajmo tukaj nakupičene fraze z dejanji, da vidimo Italijo v njeni popolni ragoti.

„Sunek z bodalom“ v nemško fronto

Senzacionalna pravda v Monakovem.

Revolucija — posledica poraza

K nemškemu porazu navaja izvedenec, da so bili alijanci na ljudih in materijalu v premoči. Ljudstvo v Nemčiji je bilo po blokadi z lakoto izčrpano. Na sovražniški strani je bilo pač pomanjkanje, toda stiske in bede ni bilo. Beda v Nemčiji je razjedala in slabila telo in duha. Posledica je bila, da je naraslo mirovno hrepenenje v Nemčiji silnejše kakor na nasprotni strani. Revolucionarno agitacijo je izvajal le mali krog, delovanje revolucionarjev pa je imelo uspeh šele, ko je bil poraz očiten. Revolucija je bila posledica poraza in poraz posledica revolucije. Legenda je, ako se govori, o sunku z bodalom.

Propaganda Vsenemcev

Izvedenec trdi, da so pogajanja v Brest - Litovskem učinkovala na znotraj in na zunaj katastrofalno in da je bila propaganda Vsenemcev v ogromno škodo kakor pa ona levih radikalcev.

Izdana ofenziva

Po dolgih vprašanjih in odgovorih ter izjavljanih o številnih že dognanih stvareh govori izvedenec dr. Herz o ofenzivi na Reims. Zatrnilo se je, da je bila ofenziva na Reims izdana po nekem socialističnem pacifističnem naredu. Izvedenec ugotavlja, da po aktih, ki mu jih je dal državni pravdnik na vpogled, ne gre za narednika, marveč za artiljerijskega kolektora, ki ni pobegnil k sovražniku iz karkršnihkoli socialistično-pacifističnih vzrokov, temveč ker je smatral, da se slabo z njim ravna in ker se je bal večje kazni.

„Izdajstvo“

Kot izvedenec je zaslišan dr. Evgen Fischer, generalni tajnik parlamentarnega preiskovalnega odseka v Berlinu. Pravi, da se je izoblikoval pojem »sunka z bodalom« v strankarsko-političnih izjavah. Prišel je na dan v tisku desnice in je služil od prvega početka v dokazovanje, da se je izvršil polom ne vsled zmanjšane vojaške sposobnosti, ne vsled zmot najvišjega armadnega vodstva ali vlade, ne vsled slabih razmer v armadi, ampak vsled tega, kar se da skupno označiti z izdajstvom. To izdajstvo se je izrazilo s pojmom »sunka z bodalom«. Ta pojem je hotel reči, da je odločilni vzrok popolne revolucije. Očitek »sunka z bodalom« enačiti z dejanji, ki so bila naprejala vedoma na razkrojevanje nemške obrambne moči, smatra izvedenec za nedopustno, ker ne gre za namen, ampak za uspeh.

Prikrivanje resnice.

Dvomi o nedolžnosti Nemčije na vojni so narasli, ker so bila tu dejstva, ki si jih niso mogli ljudje raztolmačiti. Nemško pojasnjevanje je bilo dolžno, ako je hotelo obdržati enotnost naroda, da prouči ljudstvo o resnici. To pa se ni zgodilo. S tem vprašanjem je zvezana tudi struktura stare dinastično - patriarhalne države. Ta država je sicer hotela skrbeti za podanike kar najbolje, toda imela je veliko bojazan pred tem, da bi pritegnila podanike v sovlado. V bistvu te države je, da se je zadržalo polajnilo o nastopu vojne. Pomanjkanje pojasnjevanja je v zvezi tudi s prevlado vojaške avtoritete, ki ni mislila na to, da treba pojasnjevanega dela v smeri, da se ne pokaže iz nestranskih strup dvoma. V tem pogledu se je glede vprašanja o vojni krivdi brez dvoma premalo storilo.

Na vprašanje, ali je očitek »sunka z bodalom« na mestu ali ne, odgovarja izvedenec z — ne.

Zavojevalni cilji.

Javnega mnenja v Nemčiji in frontnih vojakov se je vedno bolj polajšala misel: zakaj bi se bojevali in trpeli za zavojevalne cilje izvestnih težkih industrijalcev. Čulo se je, da se zahtevajo ta in ona ozemlja. Tako je prevladal nazor o zavojevalnih svrhah. Ali je to res ali ne, ne pride v poštev, marveč samo mnenje, ki je prodrl med vojaštvom.

Tortura. — Odlikovanja so

«schwindel»

O trpljenju navadnega vojaka v strelskem jarku pravi izvedenec: Bilo je tako, kakor da prebiva predstojnik v palači, vojak pa v koči. Predstojnik je dobil zjutraj kavo dostavljeno pred se, vojak pa si je moral polskati svojo led z velikimi težkocami, ki so mu bile prava tortura. Ze leta 1916. so prihajali ljudje nervozni in jezni s poti, ko si sliskali hrane. Tudi vprašanje odlikovanja je ogorčalo vojaštvo. Odlikovanja so se delila po službeni listi, kar je bilo napačno. Najhujše je bilo to, da nemška armada ni imela odlikovanja za hrabrost ne neposredno pred sovražnikom, za neposredno izpostavljenje življenja. Razvil se je napram odlikovanju strašen izraz »Schwindel«. Potem se je plača oficirjev navadnemu možu zdela zelo visoka. Vsega je imel na izbiro, navaden vojak si je s svojimi par »pfenigi« kupil komaj najnujnejše stvari. Tudi o volnih dobrotah je čul vojak in prišli so nad njega dvomi o javni morali.

Vse se je izjalovilo.

Napačni so bili računi vrhovnega armadnega vodstva. Podjetja leta 1915., podmorniška vojna, ofenziva leta 1918., vse se je izjalovilo. Kako naj potem misli navadni mož, da ne stojimo proti nadmočnemu sovražniku ali da imamo vodstvo, ki je dostalo svoji nalogi? Psihološko ni bilo več misliti na to, da bo vojaštvo po tolikih prevarah še verjelo v neki strategični cilj in politični načrt, za katerega naj se bojuje.

Ideja »sunka« — iluzija

O sovražniški propagandi pravi izvedenec, da je resnica ta, da je sovražna propaganda delovala v glavnem z resnicami, proti katerim se z nemške strani ni dalo postaviti nič enakega... Agitacija neodučljivih in levičarskih skupin je delovala bistveno z mislimi, ki so se razvile doma. Delovali so ti ljudje proti vojni v smislu aneksijske vojne, hoteli so mirovni sporazum skupno z inozemskimi socialisti. Verjeli so poročilom o uporih v sovražniških armadah in moraricah. Pri morarjih kakor pri vojakih je tekmo vojne vera v njihove voditelje skoraj izginila. Potem je dokazano, da je agitacija neodvisnih in Liebknechtovih pristaev proti vojni dobila rodovitna tla med četami šele, ko je ostala ofenziva 1918. brez uspeha. Vojaštvo se je reklo, da je to zadnji sunek. Kaj je torej še ostalo za sunka z bodalom? Nič. Ideja sunka z bodalom je zgolj iluzija. Nastala je iz potrebe konservativnih strank, da iščejo izdajalca, točno kakor sicer ljudstva po izgubljenih vojnah kličejo po izdajalcu in so svoje voditelje kaznovali s smrtjo.

Sunka z bodalom ni bilo.

O tožitelju prof. Cossmanu pravi izvedenec, da je njegova zasluga, da je šel po krivi poti odločno do konca in tako dokazal, da se po tej poti ne more hoditi dalje. Dr. Fischer ne dvomi, da pride profesor Cossman, ako bo nadaljeval svoje delo za novo stvorenje nacionalne misli, do tega, da reče: Sunka z bodalom ni bilo, mi moramo to zastopljajočo in neresnično besedo izločiti iz nemškega jezikovnega zaklada.

Temeljna misel neresnična

Izvedenec označa dalje »zvezke« za objektivno napačne in neresnične v temeljni misli. Trditev pa, da gre za nameravano potvarjanje dejstev, bi sprejel nase le prav težko...

14 dnevno »premirje«

O pobratenju s sovražnikom pripoveduje na neko vprašanje odvetnik Pestalozze izvedenec ta-le slučaj: Začetkom 1916. je nastalo vsled groznih nalivov, ko so se oblaki utrgali, »premirje« za 14 dni, sklenjeno med francoskimi in nemškimi vojniki. Hodili so sem in tja, nemški vojaki so pili francosko rdečo vino in jedli bel kruh, tudi fotografirali so se v skupinah. Po strelskih jarkih so se sprehajali. Vojak v strelskem jarku ni verjel, da mu hoče nasprotnik kaj slabega.

Jedan recept Pearl White

»Da bi otklonili dlake i survišne malje svuda gde želite, namažite se malo namirisanom pomade »Taky«, onako kako izlazi iz tube; pričekajte 5 minuta, operite zatim sa malo hladne vode i to je sve. Bičete očarani rezultatom i reći ćete zbogom za navlek opasnom brijaču, koji proizvodi buljičce, ostavlja ružne crne tačke i čini te dlake ponovnu rastu još čvršće i brže, kao i komplikovanim i rdjavog mirisa depilatorima. Stedljivo, bezopasna pomada »Taky« ništi dlaku koja, često, potpuno iščezne. To je jedan sjajan pronalazak i ja sam njime očarana.

Rosal White

Pariska pomada »Taky« (francuski patent) dobija se u svima drogerijama i parfimerijskim radnjama. Jedan jedini model najveći i najpovoljniji za njegovu cenu. — Generalno zastupništvo i stovarište za celu Jugoslaviju: Mirić i Komp., Beograd, Kralja Milana 44. Telefon 18—69.

Politične vesti

»Slovenecem se bolje godi v Italiji, kakor v Jugoslaviji!« To je lani napisal znani klerikalni list v Beogradu so si to dobro zapomnili. Zato se ni čuditi, ako čitamo z ozirom na tržaške dogodke v tekem beogradskem listu te-le ne baš neumestne pripombe: »Lani je neki slovenski list odkritosrčno napisal, da se Slovencom bolje godi v Italiji, kakor v naši državi. Dogodki v Trstu so dokazali, kako se jim tam »bolje« godi. Tam jih fašisti enostavno iztrebljajo. Tam so »vogelfreie«, da se izrazi v tem slovenskim klerikalcem tako milem jeziku... Po Korošec in njegova stranka ne priznavata narodnega edinstva s Srbi in Hrvati, zhtevata poseben, izuzeten položaj v naši državi na škodo narodnega in popularnega državnega edinstva, zato oni ne morejo pričakovati od nas Srbov in Hrvatov, da nas radi dogodkov v Trstu tako dušga zaboli, kakor bi nas zabolala, ako bi Slovenci ne dajali večine stranki popa Korošca, stranki, katero moramo mi Srbi in Hrvati sovražiti in prezirati kot pošteni Slovani. Ako bi mi bili škodoželjni, bi se lahko veselili radi dogodkov v Trstu, ker so oni lekcija Slovenecem, zlasti pa onemu njihovem listu, ki je lani napisal, da je Slovenecem bolje v Italiji, kakor v tej naši državi. To da mi nismo škodoželjni. Mi ta dogodek obzrlujemo in trpljenje naših bratov Slovencev v Italiji povzroča tudi nam težko bol ne glede na vetrnijsko politično stranke velečastiteza dr. Korošca, ker smo prepričani, da bo slovenski Bog končno izpametoval tudi večino Slovencev in jih izvedel iz rimskopapeškega mraka v svetlost narodnega edinstva v slovenskem bratstvu. Ta strašna lekcija je dobro došla, da pouči Slovence in da jim že enkrat odpre oči in jih prepriča, da zanje ni večje sreče, kakor da žive v tej državi in da jim je edini spas v popolnem narodnem edinstvu s Srbi in Hrvati.« — Vse je istina, kar piše srbski list, zato bi bil že čas, da bi z vendar enkrat pamet srečala tiste Slovence, ki še vedno slepo drve za dr. Korošcem in njegovo stranko.

»Mirovna pogajanja v Maroku.« »New York Herald« poroča iz Tangra, da lani tjakaj došli angleški kapetan Gardiner nalogo izvršiti v imenu rifških Kabilov priprave za pričetek mirovnih pogajanj. — Iz Tangera poročajo, da so tjakaj dospeli emisarji Abd el Krima, ki pripadajo raznim plemenom. Pariski listi poročajo iz Melile, da je brat Abd el Krima padel v boju pri Šešuanu. Sidi Mohamed Ben Abd el Krime je bil vrhovni poveljnik kabilskih vojske. Vesti o njegovi smrti doslej še niso potrjene.

Tukaj smo ter tu ostanemo!

(Ob obletnici Rapalla.)

To geslo je zaklical Viktor Emanuel ob zasedbi Rima, pod to frazo je izdala oficijelna Italija še pred rapalsko pogodbo v grozni slovenski brošurici »Novim podložnikom Italije«.

Vočilec obletnice sramotne pogodbe v Rapallu, z ozirom na vnebovpijoče krivice, ki jih trpi naš življenj od takrat pod Italijo, s posebnim ozirom na najnovejša italijanska barbarstva v Trstu, si ogledimo vso lažljivost, zahrbtnost in hinavščino oficijelne Italije v omenjenem proglasu.

V predgovoru »Predsodki proti Italiji« pravi proglas: »Po božji volji in hrabrosti laških vojakov vlada tukaj Italija in bo vladala tudi v bodoče. Kakšna bo nova laška vlada? Sedaj se vam sme povedati odkritosrčno in jasno, da bo Italija tudi za vas Slovence kakor soladni žarek (ki užija Narodne domove) najboljša pokroviteljica, izvrj prave svobode in tople ljubezni. Tudi vi Slovenci boste sprevideli (smo že davno izprevideli vso italijansko zavratnadi), da je laška zvezda najvarnejša nada, katera okrepi vaš narod ter mu dá boljšo bodočnost.«

V drugem delu grozi proglas, da bo Italija svoje meje (takrat so imeli Italijani zasedeno tudi še skoraj vso Dalmacijo) za vsak slučaj ščitila tudi z orožjem, češ »ni res, da sta Anglija in Amerika prepovedali Italiji bojevati se proti Jugoslaviji. Ako je Italija premagala 73 avstro-ogrskih divizij (faktično pa je bila le muha na rogu vola, ki se je imenovala antanta, t. i. Anglija, Amerika in Francija), tem lažje bi ji bilo premagati 10 jugoslovenskih divizij v slučaju vojne z Jugoslavijo. Vsled svoje posebno glasovite zmage (posebno glasovitost je bila njihova zmaga pri Kobaridu), pri kateri je imela Italija brezmejne žrtve, ima tudi pravico, da izpolni svoje narodno ujedinenje (k italijanskemu narodnemu ujedinenju je torej bilo treba nad pol milijona Slovencev in Hrvatov!).

»Italijanska lojalnost s prebivalci tuje narodnosti« se je napovedala s sledečimi frazastimi lažmi: »Resnica je, da bo vladala Italija tudi ljudstva druge narodnosti, s katerimi bodo ravnala pošteno in lojalno. Slovenci in Hrvati bodo varovali pod Italijo v zadostni meri svojo svobodo, ker vse pravičnice zahtev narodnostnih in plemenskih majštin bodo gotovo izpolnjene. Za tem varstvom bo vedno čuvajoča in zadostna avtoriteta Zveze narodov.« — Za zgled italijanske pravičnosti enakopravnosti navaja ustanovitve slovenskega učiteljskega v Tolminu, ki je skrpucalo najvišje vrste, a ne pove, da so imeli Sloven-

ci že pod Avstrijo vzorno svoje učiteljske v Gorici. Nadalje se sklicuje proglas na beneške Slovence, katerim da je dala Italija popolno narodno svobodo, tudi v slovenskih šolah (resnica pa je, da niso imeli beneški Slovenci nikdar niti ene slovenske šole, niti enega slovenskega učitelja).

Sledijo še lažnjive obljube: 1. Italija bo vedno lojalno spoštovala pravice vsake manjšine. 2. Italija bo vedno cenila razmerni (?) glas vsake mešne (?) narodnosti. 3. Italija bo dajala vedno ljudske šole vsakomur skupku (?) vsaj 40 otrok, ki govorijo jezik katere jugoslovanske manjšine. Italija ne bo sedanjne jagnje v volčini (kar bi se menda naj glasilo, da Italija ne bo jagnje v volčjem kožuhu).

»Kaj bo pod laško vlado s slovenskimi šolami in slovenskim jezikom?« K temu vprašanju frazira proglas: »Slovenske šole s slovenskim jezikom bodo proste. Slovenci! Vaši pesniki in pisatelji, kakor Prešeren, Gregorčič, Askerc, Medved, Finžgar itd., so vezelnari, da bi se dal uničiti in zatrti narod, ki je rodil take moze (edina resnica v celem spisu!). Tudi pri nas se bo de splošnovala slovensčina in vaši otroci se bodo nikdar pozabili svoje lepe materinščine (le po naši zaslugi in žilavosti vkljub vsemu nasilnemu poitalijančevanju v šolah). Poučevala se bo pač v vsaki šoli tudi laščina, katera je največje veljave v Evropi, je umetniški, kulturni, civiliziran, omikan in izobražen jezik (ali je hiperbola zmanikalo?). Naposled je laščina jezik slavnega naroda, kateri je sedaj po svetovni vojni najcivilnejši in naimogočnejši na svetu (dokaze uživamo že 6 let, največji dokaz je bilo zadnje pustošenje v Trstu).

Italijanska politika s slovenskim narodom« se je napovedala s sledečimi lažmi: Italija hoče uravnati po pravici (?) vse svoje postopanje in svoje vladanje v vseh svojih sestavnih delih, nasproti vsem in vsakomur. Ona je delila vedno vsem enako pravo, vsem je poklanjala enako dobrohotnost in enakomerno je razdeljevala luč in senco, pravice in dolžnosti (poleg ricinovega olja, požigov in pobojev). Pod Italijo bodo tudi za Slovence, tudi v vsakem slučaju nacionalne naravi, absolutna pravica in absolutna pravičnost. Najnaravnejši zaključek te italijanske pravice je ta, da bodo v Italiji vsi podložniki zadovoljno živeli, tudi oni mali del prebivalcev, ki je slovenske narodnosti. Vsi bodo enako deležni neomejene državljanske, polit. in narodne svobode, ker Italija je konstitucionalna država z zakoni, katerih fundamentalna določba je,

V. I. Križanovska:

98

V kraljestvu nesmrtnih

Roman.

— Ali bi ne boljše nadaljevati jo kar tu? Tam-le vidim naslonjač in pručico. Srečen bom, če mi dovoljiš sesti k tvojim nožicam. Veselilo me bo tem bolj, ker bom lahko poslušal tvojo povest in zrl na to divno umetnino, ki me je kar očarala.

Nara se je zamišljeno nasmehnila.

— Pa ostaniva! — je dejala. Obujala bova spomine v prisotnosti te neme priče davnih dogodkov.

Ko sta sedla vsak na svoje mesto, je Nara nadaljevala: — Dejala sem že, da je oče naročil Kreonu kopijo mojega kipa, in umetnik se je lotil dela. Ker je pa delal v ateljeju, ki ga je uredil oče v svoji hiši, sva se zelo težko sestajala. Toda ljubezen je pogumna in podietna. Včasih je prinašal kipar. Vesti žrtve, kadar sem imela službo, in napovedovala sva si sestanke na vrtu. Kreon je bil namreč že tako drzen, da je lazil ponoči čez prepovedano ograjo, jaz pa sem bila tako zaslepljena, da sem prekršila svojo zaobljubo nedolžnosti.

Pod vplivom ljubavne opojnosti nisem niti slutila, da mi visi pogin že nad glavo...

Druge vestalka, Ogulinja, tudi mlada, kakor jaz, vendar pa ne tako lepa, je prišla na sled moji tajnosti. Že davno me je zavidala, in da bo nesreča še večja, se je zaljubila v Kreona. Svojo ljubezen je svedela skrbno skrivala.

Ljubosumnost je pokrtila njeno pozornost. Ne spominjam se več, da-li je opazila slučajno kak strasten kiparjev pogled ali pa prestregla eno izmed pisem, ki mi jih je pošiljal Kreon skrivaj v svetišče. Naj bo že, kakor hoče, vestalka je odkrila resnico, in da bi se njen naklep proti meni ne izjalovil, si je izbrala zvestega zaveznika, ki mi je bil zelo nevaren.

Ta zaveznik je bil neki svečenik, znan po svoji surovosti in strogosti. Kljub temu je bil pa strastno zaljubljen vame. V njegovih mračnih in surovih očeh sem opazila iskro, ki mi je bila najbolj dokaz njegove strasti. Da bi skrli svojo nesrečno ljubezen, je postal še bolj surov.

Neko noč, ko so vsi spali, kakor se mi je zdelo, in ko sem sama stražila sveti ogenj, je prišel k meni Kreon. Povedal mi je, da se blizu časa najinega bega in da ga je prijatelj Indijane obvestil, da lahko čez dvajset dni zapustiva Rim in začneva novo življenje na Grškem.

Vsa srečna sem planila v Kreonovo naročje. Nato sva sedla na stopnice in kramljala o bodo-

nosti. Kar so se začeli kriki, baklje so razsvetlile svetišče — in zagledala sem prizor, ki mi ostane vedno v spominu. Urnih korakov se je bližala žrtveniku glavna vestalka v spremstvu svečenika Manlija, Ogulinije in drugih vestalk.

Presenečenje in groza sta me prikovala k tlom. Kreon je pa planil k oknu in izginil v temo. Takoj so me aretirali in zaprli v podzemlje. Za zločin, pri katerem so me zasačili, mi je pretila kot vestalki smrtna kazen.

Običajno so sodili nemudoma, toda mene so držali v ječi nad teden dni, predno sem stopila pred sodnike. Pozneje sem izvedela, da je bila razprava preložena zato, ker je izginil Kreon. Manlija ga je srdito zasledoval, da bi ga po običaju usmrtili isti dan, ko bo udeleženka njegovega zločina živa zakopana. Toda vse prizadevanje je bilo zaman. O Kreonu ni bilo duha ne sluha.

Končno sem stopila pred svečeniški tribunal, ki se je zbral v Regiji. Zločina nisem mogla tajiti, poleg tega so bili pa strogi sodniki prepričani, da so se dogajale v mestu zadnje dni pred razpravo po moji krivdi razne nesreče, kakor požar vsled strele, smrt edila in nekaterih rimskih meščanov, ki so ubitni pri vojni s čolnom čez Tiberio itd. Veliki svečenik je trdil, da so padle te žrtve po moji krivdi, ker sem služila boginji Vest kot nečistnica.

Soglasno je bila izrečena obsodba, da me žijo pokoljejo. Svečeniki so mi vzeli svete obveze, pokrivalo in plateno tuniko vestalke. Nato so me odpeljali v strašno temnico, kjer naj bi preživela zadnji dan in zadnjo noč svojega življenja na zemlji.

Nara je za hip umaknila. Njene oči so se stemmle, ustnice so se ji nervozno tresle. Težilo jo je spomin na te strašne dogodke.

Supramati si ni upal moliti njegove molka. Razumel je, kaj je morala pretrpeti takrat, če celo po tolikih stoletjih ne more brez strahu govoriti o minulosti. Zato se je molče nagnil k nji in poljubil njeno drhtečo roko.

— Vedno me obhaia slabost, kadar mislim na to, kar sem takrat pretrpela, — je dejala z otožnim nasmehom.

— Pa nikar ne pripoveduj — izpusti ta dogodek, je dejal Supramati prijazno.

Nara se je nasmehnila in zmajala z glavo.

— Ne, to je nespametna slabost. Poleg tega je bila strašna smrt v zemlji začetek mojega poznejšega življenja. Čuj torej nadaljevanje moje povesti:

Po kosilu je prišel k meni v temnico velik svečenik, da bi me glasom strogih zakonov bičal. Lahko bi bil bolj usmiljen, toda na meni je hotel maščevati Kreonov beg,

Prosveta

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA:
Začetek ob 20. uri.
Sreda, 11. novembra: Za narodov blagor. (Premijera.) Red A.
Četrtek, 12. novembra: Zimska pravljica. Red B.
Petek, 13. novembra: Za narodov blagor. Red E.

Sobota, 14. novembra ob 16. pop.: Ifigenija na Tavridi. Dijaška predstava. Izven.
Nedelja, 15. novembra ob 15. pop.: Kraljičje Vidke kresna noč, mladinska predstava. Izraja gojenke ženske gimnazije in osnovne šole. — Ob 20. zvečer Periferija. Izven.

Ponedeljek, 16. novembra zaprto.
Torek, 17. novembra: Zapeljivka, premijera 35-letnica umetniškega delovanja gospe Polonice Juvanove. Izven.

OPERA:
Začetek ob 1/2 20 uri zvečer.
Sreda 11. novembra: Manon. Red C.
Četrtek 12. novembra zaprto.
Petek, 13. novembra: Mrtve očli. Red D.
Sobota, 14. novembra: Povratek. Red F.
Nedelja, 15. novembra ob 15. pop. Netopir. Ljudska predstava pri zmajskih cenah. Izven.

Ponedeljek, 16. novembra: Don Juan. Red A.
Torek, dne 17. novembra zaprto.
Sreda, 18. novembra: Eva, premijera.

Seznam predavanj na Ljudski visoki šoli v Trbovljah

Iz rudarskega področja.

Prof. Pavel Vrblje: 1. Premog in nastanek premogovega ležišča. 2. Splošna gospodarska važnost premoga. 3. Domača produkcija premoga v razmerju s svetovno.

Iz prirodoslovnega področja.

Prof. Ivan Dolžan: 1. O postanku sveta. 2. Razvoj življenja. 3. Razvoj človeka.

Iz zdravniško-fiziološkega.

Dr. Vinko Čremošnjik: 1. Različne razvojne dobe in končno razdobje zotona moža in žene. 2. Medsebojno razmerje obeh spolov, ljubezen, zakon, ženitev, zakonsko in izven zakonsko spolno obdobje, umetnost o obeh razmerjih. 3. Razmerje obeh spolov do kulture sodobnosti, moč in žena doma in v poklicnem življenju, v različnih stanovih, pri različnih plemenih in narodih.

Iz zgodovinskega.

Prof. Anton Mešič: 1. Glavni činitelji slovenske zgodovine. 2. Pregled jugoslovanske zgodovine. 3. Zemljepisna značajnost Jugoslavije. 4. Slovenija in državna celota SHS.

Iz narodno-gospodarskega.

Bivši pomočnik ministra za šume in rudo Fran Mohorič: 1. Gospodarski položaj Slovenije v naši kraljevini. 2. Gospodarski razvoj naše kraljevine od zedinjenja do danes. 3. Naš narodno-gospodarski program.

Iz filozofskega.

Pisatelj Anton Podbevšek: 1. Miselni razvoj v starem veku. 2. Miselni razvoj v srednjem veku. 3. Miselni razvoj v novem veku. 4. Filozofski seminar.

Iz literarnega.

Pisatelj dr. Ivan Loh: 1. Trubar in reformatorji. 2. Vodnik in Ilirija. 3. Prešeren in njegova doba. 4. Sitar in njegova doba. 5. Askerc, pesnik svobode. 6. Cankar, glasnik novega življenja.

Iz umetnostnega.

Slikar Ivan Vavpotič: 1. Razvojne linije v upodabljalni umetnosti. 2. Socialne tendence v moderni umetnosti. 3. Umetnost v življenju delavca. 4. O slovenski modernosti z ozirom na razstavo.

* Prvotno je bilo domenjeno, da bo predaval iz tega področja dr. Derganc, primarni sanatorija Emone v Ljubljani, ker pa je zelo zaposlen, je prevzel predavanja dr. Vinko Čremošnjik.

* Ob tej priliki se bo vršila slikarska razstava.

Iz kulturno-vzgojnega.
Pisatelj Anton Podbevšek: 1. Smernice vzgoje in izobrazbe do 17. stoletja. 2. Početki moderne vzgoje v slovenski in njegov nadaljni razvoj. 3. Pregled pedagogov preteklega časa s posebnim ozirom na slovenske.

Iz glasbenega.
Skladatelj L. M. Škerjanec: 1. Temeljni pojmi o glasbi. 2. Kratek zgodovinski oris razvoja umetne glasbe s posebnim ozirom na slovensko. 3. Uvod v glasbeno estetiko, formalno in vsebinsko, s primeri iz domače in svetovne glasbene literature.

Iz gledališkega.
Višji režiser Josip Sest: 1. Človek in teater, kratek oris zgodovinskega razvoja. 2. Sodobni teater, pregled struj. 3. Slovenski teater. 4. Umetnost igralca.

* Ob tej priliki se bo vršila slikarska

Šentjakobski gledališki oder, Sobota 14. t. m. ob 20. »Težke ribe« (repreza).

Dijaška predstava v drami. V soboto popoldne ob 4. se bo vršila v dramskem gledališču prva dijaška predstava letošnje sezone in sicer se vršijo pri tej priliki Goethejeva klasična dramska pesnitev Ifigenija na Tavridi. Cene za to predstavo so izdatno znižane ter so vstopnice v predprodaji od četrtika dalje pri dnevnih blaginjah in operi. Na to predstavo opazujemo v prvi vrsti d. j. vstopnice, poseti lo pa lahko tudi vse ostalo občinstvo. Začetek je izjemoma točno ob 4. popoldne, konec ob 6. uri.

Jubilje go Juvanove. Kakor že javljeno, proslavi Narodno gledališče v Ljubljani v torek dne 17. t. m. 25-letnico umetniškega delovanja velezaslužne dramske igralke go. Polonce Juvanove. Go. Polonca Juvanova je članica ljubljanskega gledališča od sezone 1899/1900. Kot dramska igralka je z prav lepim uspehom in splošnim priznanjem kreirala najrazličnejše vloge. Posebno uspešno in s splošnim priznanjem kreirala najrazličnejše vloge. Posebno uspešno pa je nastopala v raznih izvirnih naših delih. O priliki njene 25 letnice se vrši prva vrzioritev Goethejeve drame »Zapeljivka«, v kateri igra ljubljanska glavna vloga. Občinstvo vabimo k tej predstavi, za katero so vstopnice že v predprodaji pri dnevnih blaginjah in operi.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani je prejela od abonentov reda D dve nepodpisani dopisnici glede vrstnega reda predstav. Uprava prosi, da se ji ne pošiljajo anonimni dopisi, temveč p. d. n. ali od abonentov ter izjavlja, da bo vse želje v kolikor je le mogoče vestno upoštevala. Na anonimne dopise se pa tudi ona ne more ozirati.

Nova operna premijera. V sredo, dne 18. t. m. se poje prvič na slovenskem oderu Foersterjeva veldramatična opera »Eva«, ki se uprizarja na vseh čeških odrih ter bo doživela tekom tega meseca svojo 50. predstavo na oderu Narodnega gledališča v Pragi. Opero je nastudiral za nasvo vrzioritev kapelnik g. Balatka.

Sestanek glavnega Prosvetnega sveta. Te dni se je vršila redna seja glavnega Prosvetnega sveta, kateri je predsedoval g. Sava Orošević, profesor univerze. Seja se je hvala izključno s tehničnimi in administrativnimi vprašanji in ni bil storjen nikak načlen sklep. Prihodnja seja je razpisana za soboto.

Torkov recitacijski večer na šentjakobskem gledališkem oderu. Drugi recitacijski večer na šentjakobskem gledališkem oderu je bil v torek zvečer. Bil je vsestranski dober, k čemur je pač pripomoglo to, da je bil spored res izbran in pa da so se recitatorji potrudili izvršiti prevzeto nalogo kolikor mogoče izvrstno. Poleg gosta g. Milana Pirnata iz Maribora so nastopili trije gg. iz Ljubljane: Ciril Debevec, Slavko Jan in Janez Zagar. G. Debevec je recitiral odlomek iz Cankarjevega »Kurenta«, eno novčankovo in eno Zupančičevo pesem ter fragment iz »Pohujšanja« Ivana Cankarja. G. Jan je prednašal Cankarjevo pesem »Fant je videl rožo« iz Lepe Vide, Zupančičevo pesem »Z vlakom« in odlomek iz Schillerjeve »Marije Stuart. G. Janez

Zagar je predaval dve pesmi Toneta Seliskarja in fragment iz Sofokla, g. Milan Pirnat pa je recitiral Prešerna, Levstika in Shakespeara. Večer je bil dokaj neposreden, živahen in je prikal, da gg. predavalci na tem polju lahko napravijo dosti dobrega. Dvorana pa je bila, žal, slabo zasedena.

Zamenjava imen dveh umetnikov. Pišejo nam: Ker smo imeli posebno v zadnjem času mnogokrat priliko opazovati, da velik del javnosti ne dela razlike med akad. slikarjem Gojmirom Antonom Kosom in akad. kiparjem Valentinom Kosom, čemur je deloma vzrok površnost, deloma to, da se ponekod belži komaj začetnica krstnega imena, opozarjamo na različne osebe obeh delavcev na polju naše umetnosti. Nejasnost utegne povečati še dejstvo, da se nahaja v Mariboru še akad. slikar Ivan Kos.

Spominska plošča za pesnika Kranjčeviča. Skupina ožjih prijateljev in obževalcev velikega bosanskega pesnika Silvija Kranjčeviča je sporočila prosvetnemu ministru, da postavi ob 15-letnici smrti pesnika spominsko ploščo na hišo, v kateri je nekoč stanoval. Uprava sarajevskega muzeja pa je sklenila, da posveti posebno sobo v muzeju pesniku Kranjčeviču ter v isti razvrsti vse spominske ostanke na pesnika. Soba se bo imenovala: Kranjčevičev muzej.

Zbori. Mesečna revija za novo zborovsko glasbo. Urejuje Zorko Prelovac, izdaja pevsko društvo »Ljubljanski Zvoci«. 11. in 12. številka letošnjega letnika izide v drugi polovici novembra začetno z vabilom na naročbo na »Zbor« za leto 1920, v katerem d. b. revija poleg razširjenega glasb. dela tudi književno prilogo. 1920/n

Na vrhuncu

privrastle izdelave in kakovosti blaga je naša zimska zaloga oblek in ulstrov

Jos. Rojma, Ljubljana

Iz pawskega društva »Ljubljanski Zvoci«. V ponedeljek zvečer je vstopilo v zbor lepo število novih, mladih pevcev in pevk. Ob tej priliki se je spomnil društveni predsednik Drenovec, ustanovitelj »Lj. Zvoca« in njegovega rednega člana od ustanovitve društva do danes, znanega pevca br. Lojzeta Pipa z lepim nagovorom ter mu je v zahvalo za zvesto delo in vztrajnost v zboru izročil dar pevcev in pevk, krasno dozo za cigarete. 1027/n

Ljubljanski Zvon prinaša v novembarski številki to-le vsebino: Fran Eller: Pesmi. — Karlo Kocijančič: Iz zbirke »Večna plemenica«. — Juš Kozak: Šetpeter. — Dr. Niko Zupančič: Antropološki oči Ivana Tavčarja. — Slavko Grum: Mansarda. — Dr. N. Preobraženski: Nova Rusija. — Jernej Jereb: Suženj demona. — Giovanni Papini: Walt Whitman. — Književna poročila. — Kronika.

Janez Zagar: Vrtnec. Drama v treh dejanjih. Izdala Zveza kulturnih društev. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. 1920. (Oder 12. zvezek.) Cena s poštnino vred Din 18.75. Realistična povojna slika nesrečnega zakonskega življenja na kmetih. Dekle je pri izbiranju ljubimca hladno računalo in bilo so ji travniki, njive, hiša bolj všeč kakor srce. In tako ji je drug drugega naveličana, v desetih letih zakonske pokore postala vsaka beseda zbadljiva, vsaka kretnja grožnja. Mož, v bistvu sicer pošten in skrben gospodar, postane ob njeni strani skoraj zločinec nad lastnim otrokom, taščamučnica, skuša pomiriti sovražne duhove in v trpljenju preizkuša vsak, ki se je težko prisluženim denarjem vrnil iz črni ameriških rovov k bratu, se komaj izgrga njenim mrazem. Bogato dejanje, ostrina oseb, scenerija, krepak dialog bodo uspelemu prvcu mladega domačega dramatika zagurali trajno in hvaležno mesto na naših podeželskih odrih. Knjižica se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Zrebanje sokolske loterije za Tabor-15. decembra t.l.

Julijska krajina

—j Razmazarjeno truplo so našli na znani bojni višini Vodice pred nekaj dnevi. Dognalo se je, da je Petra Klanjščka, ko je hotel izprazniti neko najdeno bomb, zadela nesreča. Eksplozija ga je raztrgala.

—j Pastirjeva nezgoda. 12 letni pastir Mario Kobal v Grgarju je pasel svojo čredo na neki višini. Spodrsnilo mu je in padel je v brezno. K sreči se je pri padcu vjel za neke veje in običal med njimi. Po dolgem iskanju so ga našli nezavestnega in ranjenega na nogah in rokah. Prepeljali so ga v goriško bolnico.

—j Ponesrečel se je 43 letni voznik Josip Skok iz Grgarje. Nakladal je na voz hlode, namenjene za neko žago. Ko je bilo že več hlodov naloženih, so se po nesreči zvalil z voza nanj in mu prizadel na glavi rano, kateri je podlegel.

—j Požar. V Beiskem pri Postojni je pogorelo pet hiš. Prišli so gasiti sosede in ognjegašci iz Postojne. Le s težavo se je dal ogenj zadušiti. Škoda je velika.

—j Fašistovski manevri na Krasu. Na dan Vseh svetih so Kraševci začudeno gledali prihajajoče skupine milicnikov z raznih strani. Bili so v Nabrežini, v Komnu, v Šempolaju, Brestovici in še drugod, kakor pač je bilo zahtevano bojno polje za manevre in kakor sta bili razdeljeni nasprotni stranki. Končni izid manevrov so proslavili pri teranu v Šempolaju. Naše ljudstvo ta dan časti svoje mrtve in umrlo, da ni razd. gledalo streljanja s st. njimi puskami. Tako bojno nastopanje ne prispeva k dobremu sožitju.

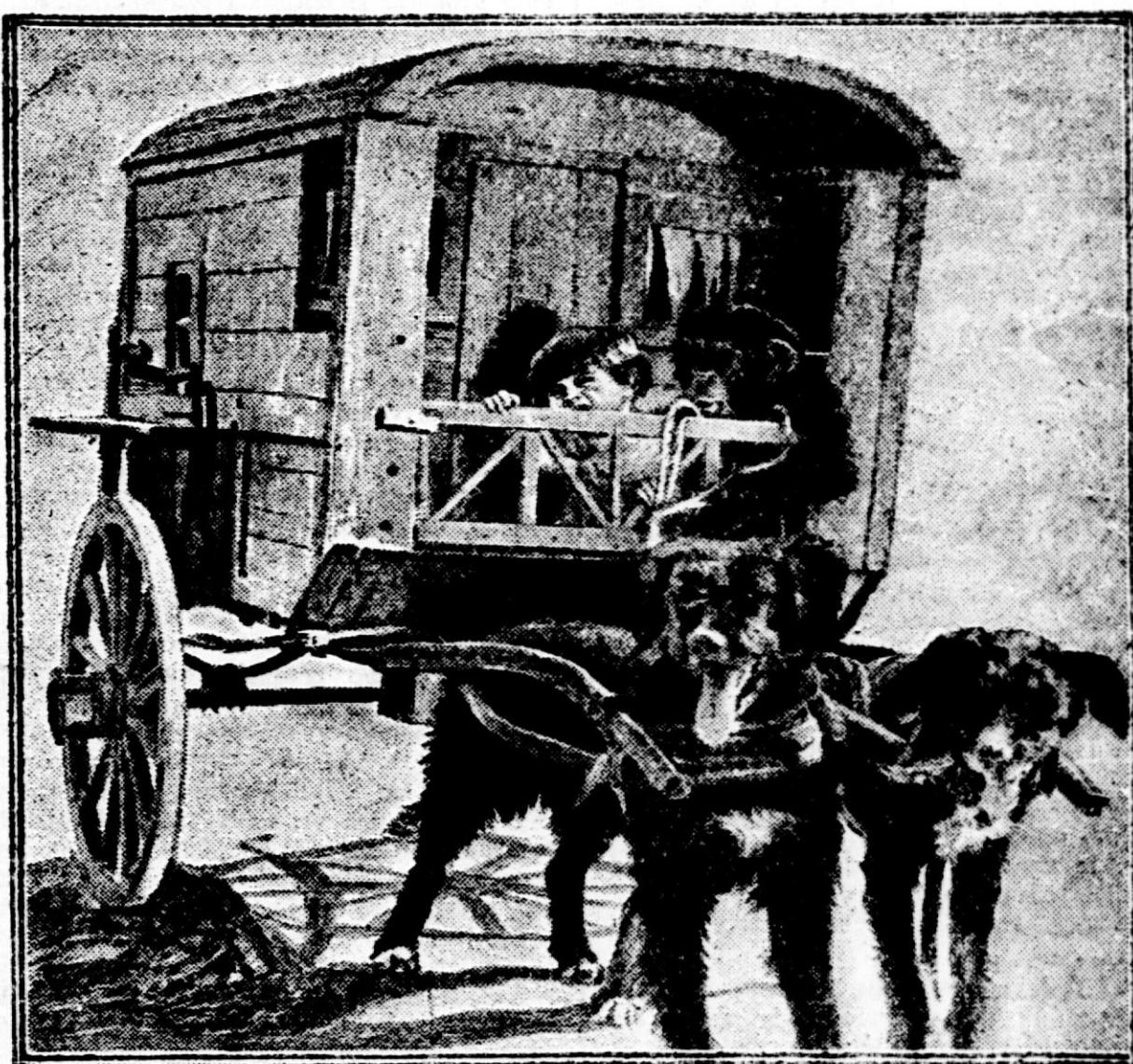
—j Celarich pred poroto. Govori bratitvele v repitke državnega pravdnika so končane. V sredo ni razprave radi narodnega praznika. Tako bodo mogli porotniki odgovoriti na številna vprašanja od šetrika do sobote, ako dotle seveda skončajo to svoje delo. Obtožencev je mnogo in vprašanih veliko število. Glasovnic je izročil porotnikom 7000. Nič se ni gotovo, kdaj se razglasi razsodba. Morda v ponedeljek ali pa šele pozneje telom prihodnjega tedna.

—j Pred poroto v Trstu pride 18. t. m. na vrsto razprava proti Franu Zigonu iz Kadejavi pri Postojni, ki je obtožen, da je šestkrat vstrelil na finančnega stražnika Petra Fregala ali zadel ga ni.

—j O pretepih med slovenskimi in italijanskimi listi silno radi poročajo. Pretiravajo in slikajo Slovence kot velike divjake in suroveže. Tako citamo sedaj o pretepu fantov iz Sola in Barji v Vipavski dolini. Ko je eden izmed njih ustreliš, so se vsi razpršili. Orožniki iščejo streka. Batuje nosijo sedaj ime »Bataglias«, to je bitka! Pretep je bil po — ples! Fantje, več pameti in manj ples!

—j Draginja v Trstu. Tržaški »Piccolo« je primerjal te dni prehrano v Trstu z drugimi italijanskimi mesti in prisel do sklepa, da se v Trstu razmeroma ponašajo več kakor pa na nekaterih drugih italijanskih mestih. Cene so zelo različne in po podatkih, ki jih ima na razpolago, prihaja do zaključka, da je Trst po cenovni najdražje mesto v Italiji. »Redenzione«!

—j Avtomobilska nezgoda. Ko je pri vozi zvečer 9. t. m. z vipavske strani avto v Rožno dolino pri Gorici, je zadel v bližini židovskega pokopališča na neko oviro, na kar sta bila gospoda, ki sta sedela v avtu, vržena na cesto. Prišel je na pomoč »Zeleni križ« in odpeljal oba v goriško bolnico. Ponesrečenca sta g. dr. Slavko Fornarič, odvetož iz Ajdovščine in sofer g. Mayer iz Vipave. Pri padcu sta se poškodovala v glavnem na glavi. Drug dan sta se ponesrečenca odpeljala domov. Upamo, da kmalu okrevata.

Zanimiva scena iz velikega francoskega Pathe-filma

DETE ULICE

ki se z ogromnim uspehom predvaja v Elitnem kinu Matia.

Preskrbite si pravočasno vstopnice!

V glavnih vlogah slavni Ferandy, francoski Jackie Coogan in kolosalno dresirana opica August.

Mordax:

Medmestni telefon

O medmestnem telefonu ne pomnim, da bi bil že kdaj slišal dobro besedo. Na moio dušo da ne. On in pa davčni vijak sta — bodi skupaj, bodi zase — tista dva narodna blaga, ki jih je treba vrlemu trgovcu samo omeniti, da ga zadene kap, ali pa, recimo, kakemu uredniku, da dobi želožne krče. Kdor se verjame, naj poizkusi: probaturni est. Zaradi medmestnega telefona je postal prijatelj Pustoslovski pesnik premnogih in srca sežigajoč elegij. Ki jih lahko vsak tečen čitaš v »Slovenskem Narodu«. Zelo lepe so, ganljive, kar se da in se odlikujejo zlasti s tem, da nikoli nič ne zaležejo.

Zakaj medmestni telefon je medmestni telefon. Est quiet. On ni za to na svetu, da bi se ljudje razgovarjali med seboj, ampak — vrag si ga vedi za kaj. Morda za to, da se naivni in dobrodružni ljudje nekoliko prej naveličajo te solzne doline. Za to, da temeljiteje vidijo resničnost pregovora: »Pomagaj si sam in Bog ti pomore!« Za to, da se obežajo in skačejo iz kože. Za vse, kar koli porečeta, samo za tisto ne, kar bi si človek najprej mislil.

Zgodbi, ki potrjujejo to svetlo listino, je toliko, da skoro ti vredno množiti njihovega števila. Vse so tako nezveličane enake in ena je bolj žalostna od druge. Vžle temu pa hočem povedati svojo istorijo, ker je z. v. poučna, družič, ker se nekoliko razlikuje od ostalih, in tretjič, ker boste po njej izprevideli,

da ima vsako zlo svojo dobro stran.

Ali poznate Zvonimira Pikca? Ne? I, kako ga ne bi! Elegantnega, zmerom veselega Pikca, ki govori gorak naboljši klepetec v Slovenskih gorah in igra pri »Slonu« biljard, kakor bi rožice sadil. Se pravi, zdaj ga siromak že nekaj tednov ne igra.

Do te jeseni je bil zastopnik veletrgovine Töllbann, Wuttetz in Co., uvoz manufakture, v nekem večjem mestu na Štajerskem. Tvrda ga je visoko cenila in mu je reomeieno zaupala, ker je delal zanj silne kupčije. Vsa Jugoslavija je bila njegova. Pride, pritisne na ključko, pokloni se in že zažari trgovcu obraz, pa da se tisto minuto davka plačal. Zine — kakor bi se balzam razlil na tvoje rane: pokramlja — in že si ne moreš misliti, da bi ga odslavljal kar tako. Pikec ve vse in je založen z vsakršno robo; tudi z mičnimi zgradbicami, ki so zmerom vesele in zmerom nekoliko pohušilive ter izvrstno zaležajo povod, koder je šef oseba ženskega spola. In preden se osvestiš, si naročil toliko, da sam te veš, kdaj boš prodal. Prodaš pa vendar le, zakaj blaga, ki ti ga je obesil Zvonimir Pikec, se drži poseben, vesel in privaben božji blagoslov ...

Z eno besedo, Pikec je izredno simpatičen človek. In tudi pošten je bil, dokler se ni izpolnil nad njim resnica, da »ženska lepota kakor ogenj v vama v človeku poželenje« in da se jih je »zaredi žensk že veliko požubilo«. (Glejte reke modreke Jezusa Siraha!) Zgodilo se je lani v Zagrebu. Kaj hočemo, Za-

grebčanke imajo v teh zadevah priznan talent, in Pikec ga ima takisto, saj to je stvar, ki jo vsi vemo. Ime il je bilo Ljubica — kakor nalašč. Bila je — a gledati moram, da se za časa vrnem k medmestnemu telefonu. Z eno besedo, stala je več denarja, nego ga je Pikec imel. In Pikcu se je zdelo nemogoče, da naj bi odstavil čašo opojnosti, ko se je jedva odteščal. Zaljubljen je bil tako da ni več vedel zase. Pa je šel in je izvalil nekie v Zagrebu nekaj tisoč za račun tverde Töllbann, Wuttetz in Co. Kako je to napravil, vam ne morem povedati, ker nisem še slišal trga govorskih stvari. In so bili tisočaki, t. g. je Ljubica in Pikec je ostal sam s svojo težko vestjo ...

Težka vest hrepeni po tolažbi kakor jelen po bistri studenčnici. Pikec je nadaljeval svoje posle in delal kupčije zdaj tu, zdaj tam, največ za Töllbanna, Wuttetza in drugove. Časih pa tudi sam za svoj račun. Iščeč zvečer pozabljena vinski čaši in v nežnih objemih, ki so — zalibože — da danes le malokdo še zastoni. Mera njegovih grehov je pri tem narastla od nekaj tisoč na polnih štirideset tisoč; vsak up, da bi jih mogel kako izbrisati, je bil blazen. In zdajci je začelo po žveplu in smoli. Tvrda Töllbann, Wuttetz in Co. je izgubila zaupanje v svojega nenadomestljivega Pikca. Policija se je zanimala zanj. Toda črni maček zle vesti, ki je stal srdito vztrajevati vse tiste noči nad njegovim zlatviem, je zamajavkal: haš pol ure pred usodnim trenutkom: in ko je

pogledalo oko zakona v Pikčevo posteljo, lo je našlo prazno.

Pikec je šil iz Beograda v Subotico, iz Subotice v Zagreb (tam si je kupil lep belgijski samokres), iz Zagreba v Osijek, iz Osijeka v Ljubljano; v Ljubljani je prešel glave svojih dragih in je ugotovil, da mu ostane od zadnjega pleca še celih dvesta dinarjev. Tedaj konec. Prav za prav je že dolgo računal s tem. Bil je v dnu srca poštena duša in misel, da bo moral prej ali slej poplačati vse nedovoljene »časke radosti« z glavo, se mu je zdelo samoumevna; bila je tudi znatno vabljiveša od misli na »hilado dana žalosti«. Ves vdan v svojo usodo, zbit, neprespan in lačen se je ustavil pred »Slonom« natančno ob šestih doopolnih ter plašno pogledal okoli sebe. Nič ni kazalo, da bi ga kdo opazoval.

Zastran ljubljanske policije bi načel utegnil použiti golaš in vrček niva, da si privežem dušo,« je pomislil Zvonimir Pikec s trpkim nasmeškom.

A čemu bi jo privežoval, ko je njegov trdni namen, da čez pol ure izvrta udobno luknjo, tukaj je, na desetem senu, in lo izumsti v obliubljene kraje, kjer ni ne šefov ne paragrafov? Krviška malica se mu je vrtla, ves glad ga je minil še tisti dan. Namestu te misli pa se je porodila v njegovih zbeganih možganih druga, umestnejša misel. Kako bi opravil svojo stvar kar najbolj redno in poslovno, z eno besedo, kar moži neobičajno — zakaj večina samomorilcev se v svojem poslednjem trenutku malo meni za oblike

In se je namenil tako-le: na pošto pojde, naravnost preko ceste, in pokliče tverdo Töllbann, Wuttetz in Co. po telefonu; oglasil se bo najbrž gospod Hanns Wuttetz starejši. Ko se odzove, ga ogovori tako-le:

»Halo, tukaj Zvonimir Pikec, kdo tam? ... Da, gospod šef, Pikec, nepošteni potnik tverde Töllbann, Wuttetz in Co., baš on! Kaj bi tačil, gospod šef, ko nič ne pomaga, kaj bi se izgovarjal, ko veste vse ... Izgubil sem pamet, gospod šef, zakler sem glavjo: toliko sem prisleparil tam, toliko tam, toliko tam. Ne prosim vas milosti, gospod šef, posli so posli. Vem, policija me išče; ako stopim zdajle iz telefonske celice, me bo nemara čakala pred vrati z razprostrtimi rokami ... Vem, gospod šef, o priznananju ni govora ... Da, baš zato sem se obsedel. Nisem vreden, da živim, gospod šef; ustrelim se, svo tu, pri telefonu. Izvolite poslušati!« In stiši mah pritisne na petelina in se ubije kar tam v telefonski celici. Gospod Hanns Wuttetz starejši bo slišal strel; pol ogorenega ga mine, kakor bi tretil, in globoko presunjen si poroče: »Ja, unser Pikec war eben doch der Pikac!« punktum.

Kakor je sklenil, tako je storil. Bila da gospodiča pri okencu telefonskega urada ga je trudno pogledala s smilnimi otožnimi očmi. Pozvonila je, govorila nekaj v telefon, zvonila in spet govorila; ljudje so prihajali in odhajali in Zvonimir Pikec je čakal pol ure, stiskalo je žepu samokres, zdaj za kopito, zdaj za cev.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 11. novembra 1925.

— **Drugi jugoslovanski ples v Pragi.** Prireditveni odbor, ki je priredil letos v januarju I. jugoslovanski ples v Pragi, se je razširil tako, da mu pripadajo zastopniki Češkoslov. jugoslovanske lige, Jugoslovanskega kola, akademškega društva »Jugoslavije«, Jadranske Straže in Zveze češkoslovanskih akademikov v Pragi. Odbor se je konstituiral pod predsedstvom soprogne češkoslovanskega poljedelskega ministra ge. Irene Hložda. Drugi jugoslovanski ples bo 11. januarja 1926. pod pokroviteljstvom kralja Aleksandra I. in predsednika dr. Masaryka.

— **Stara ljubezna klerikalec do Nemcev** se zopet kaže. »Slovenec« v svojem zagovarjanju zavzemanja posl. Škulja za nemškoakademijske učitelje na Kočevskem in se hudeje, češ da »Slovenski Narod« aco snovno napada SLS in Škulja zaradi njegove intervencije na korist kočevskim učiteljem in zopet vpije, da se bo vsa Slovenija pomenila, če pride v Kočevje nekaj kočevskih učiteljev nazaj. Kako neosnovan je ta »napad«, najjasneje svedoči Škuljevo vprašanje na prosvetnega ministra, ki smo je v nedeljski številki priobčili v dobesednem prevodu, zakaj pater Škulj, ta veliki borec za slovenski jezik, je to vprašanje sestavil — da se izrazimo v Škuljevem žargonu — v »srbskem dialektu«, pač zato, ker se je bal, da bi g. prosvetni minister njega ne razumel, ako bi mu v slovenski razložil, kako kočevska deca absolutno ne razume nemško govorečega slovenskega učitelja, ker pač ne govori »kočevskega dialekta«. Zanimivo je, da so se klerikali in »Slovenec« s prav sličnimi argumenti branili tudi takrat, ko se je z njihovim dovoljenjem ustanovila v Ljubljani posebna nemška gimnazija. Tudi takrat so se pridruži, da ni nobene nevarnosti potujevanja slovenske mladine, daji se je takoj na to pokazalo, da je bila ta gimnazija ležlo najhujše germanizacije! — Stara ljubezna pač ne zariji, zato se klerikali danes prav s tako vneto zavzemanja za nemškoakademijske učitelje na Kočevskem, kakor so se svoččasno za nemško gimnazijo v Ljubljani.

— **Za olajšanje poljedelske krize.** Poslanski klub Davidovičeve stranke je vložil interpelacijo na ministrstvo poljedelstva, finance, prometa, v kateri dokazuje veliko poljedelsko krizo naše države. Interpelacija prosti ministrstvo, da stori vse za olajšanje krize. Od finančnega ministra zahteva, naj ukine izvozne carine na poljedelske proizvode v srbo lažje konkurenco naših proizvodov v inozemstvu kakor tudi vrniti ne carine za vse predmete, ki so potrebni za poljedelsko trgovino. Minister prometa naj zniža železniške tarife za izvoz poljedelskih proizvodov. Vlada naj razreši vse kartele industrije sladkorja in konoplje in zagotovi rentabilne cene proizvajalcem.

— **Novi inšpektor prosvetnega ministrstva.** Novoimenovani nastavljeni inšpektor prosvetnega ministrstva g. Dimitrije Magarešević, dosedaj oblastni prosvetni inšpektor v Osijeku, je prevzel svoje mesto v Beogradu. Na njegovo mesto v Osijeku je imenovan g. Kobačić, profesor velike gimnazije v Osijeku.

— **Delegata Rdečega križa.** ki sta sodelovala na 12. mednarodnem kongresu v Zenevi, sta se vrnila v Beograd. Delegata dr. Ceda Djurdjević in dr. Zarko Ruvdvić bosta o sklepih kongresa Rdečega križa poročala centralni upravi.

— **Finančni upravi v beležnico.** Piscejo nam: Naše finančno ministrstvo je glede davkov zelo iznajdljivo, a vsega pa vendar ne iznajde samo, zato mu hočemo priti naproti z dobrih nasvetov. Poleg davka na ročno delo naj se uvede še davek za gospodarje in sicer naj plača vsak gospodar poseben davek za to, ker ima služinčad, a oni gospodar, ki izhaja brez nje, pa ga naj plača, ker je nima. Na ta način se včas ne izogne davčni obveznosti, ker bo vsak obremenjen ne glede na to ali ima služinčad ali ne.

— **Celica številka 31** je naposled rešla gospodična. Töllmann, Wuttetz in Co. so se odzvali... Pikec je omahnil v celico in zaprl vrata za seboj. Srce mu je razbijalo kakor cela kovačnica. Z drhtečo roko je izvlekel samokres, nastavljal ga na glavo in prijel z levico za slušalo.

— **Halo!** je zahropel v skojko. »Tukaj Zvonimir Pikec, kdo tam?« V slušalu je šumelo in brnelo; veliki ljudi se je pogovarjalo, toda Hannsa Wuttetza starejšega ni bilo med njimi. Pikecu so šklepetali zobe.

— **Halo, tukaj Zvonimir Pikec, kdo tam?** — Sumenje, brnenje, zmešnjava glasov. Nič odgovora!

— **Zvonimir Pikec, defraudant in slepar...** štiridesetsto dinarjev!... Kdo tam? — Nič odgovora... Pikecu so se zdele sekunde kakor večnosti. Mrzel pot mu je lil po čelu. Celica se je malala, sumenje v telefonu ga je pretresalo kakor bučanje sodnih trobent. In zdajci mu je udaril v uho surovi, mrzli glas zvonca. Bučanje trobent je utihnilo. Pikec je telefonski »razgovor« s tvrdko Töllmann, Wuttetz in Co. je bil končan!

— **Stokaje** je spustil samokres v prsni žep in planil iz celice.

— **Gospodična!** je malone zavpil skoz okence. »Saj nisem mogel govoriti! Nič se ne sliši!«

— **Gospodična** ga je sočutno pogledala. »Oprostite, to se večkrat pripeti.« je dejala z očitnim glasom. In se je obrnila k drugemu gospodu, ki je pravkar jemal iz listnice šeststaj dinarjev. Za bi si privoščil enako naslado.

(Konec prihodnjic.)

— **Skupščina Hrv. federalističnega saveza.** V Zagrebu se je v nedeljo vršila skupščina Hrvatskega narodnega federalističnega saveza. Prvi je govoril dr. Polić, ki je v glavnem napadel sedanjo politiko St. Račića. Za njim je nastopil dr. Trumbić, ki se je bavil z napadom italijanskih fašistov in z nevarnostjo, ki obstoja od strani Italije za našo državo. Četudi je stopila Račićeva stranka v vlado, se ta vlada zelo malo briga za obrambo hrvatskih krajev na Jadranu. Sprejeta je bila resolucija, ki protestira proti provokatorski propagandi tudi službenih osebnosti kraljevine Italije, dalje proti nasiljem italijanske nacionalne tolpe v Trstu nad »Edinostjo« in »Istarsko Rečjo«. Resolucija poziva vlado, naj v imenu mira in varnosti naših mej pozvame korače, da se prepročijo take provokacije proti integriteti naše zemlje. Vlada naj poskrbi, da bo naša zapadna meja popolnoma zavarovana proti vsakemu iznenadenju in napadu.

— **Železničarske uniforme.** Prometni minister je izdal naredbo, glasom katere morajo železničarji in železniški uslužbenci stalno nositi železničarsko uniformo.

— **Novi tajnik Državnega sveta.** Podpisani je ukaz, s katerim je imenovan g. Milivoj Ljubić, dosedanjí sodnik prvostopenjske sodišča v Pristini, za tajnika Državnega sveta.

— **Proračun ministrstva ver.** Te dni se je vršila v finančnem ministrstvu revizija proračuna ministrstva ver. Reviziji so prisostvovali oddelni načelniki ministrstva ver, ki so branili posamezne postavke. Predloženi proračun znaša 119 milijonov dinarjev. Ker je finančni minister izrazil željo, naj se proračun zmanjša, se je proračun vrnil ministrstvu ver.

— **Subvencija ladjedelnicam.** Ministrstvo prometa je odobrilo subvencijo 330 tisoč dinarjev ladjedelnicam na Jadrano. Subvenciji bodo deležne »Juga« v Splitu, »Kočime« v Trogiru in ladjedelnica v Kraljevi.

— **Izkoriščanje vodnih sil.** V vseh krogih, ki se zanimajo za izkoriščanje vodnih sil v naši državi, je zavladala velika nezadovoljnost, ker je vlada sestavila tozadevni zakonski načrt, ne da bi vprašala strokovne organizacije za mnenje. Zagrebška sekcija Jugoslovanskega inženirskega združenja je celo naslovila na vlado, narodno skupščino in na ministrstvo poljedelstva spomenico, v katerem protestira proti takemu postopanju in zahteva, da se prej zasliši mnenje jugoslovanskih strokovnjakov.

— **Posojilo osište občine.** Osišeski župan dr. Vjekoslav Hengl je te dni zaključil z zagrebškimi in beogradskimi bankami razgovore glede posojila osiškí občini, s katerim naj osiška občina dokonča dela na elektrifikaciji. Zdi se, da so ti razgovori uspešni in da bo država prevzela napram bankam garancijo.

— **Pojasnilo.** V notici spremembe v državni službi je bilo včeraj pogrešno objavljeno, da je bil Bogdan Pahor imenovan za asistenta pri kmetijski poskusni in kontrolni postaji v Ljubljani. Pravilna objava bi se morala glasila: inž. Bogdan Pahor, asistent kmetijske poskusne in ogledne postaje v Ljubljani je bil pomaknjen iz 8. v 7. skupino I. kategorije državnih uradnikov.

— **Sporazum med ministrom pošte in prometom.** Delegati ministrstva pošte in prometa so razpravljali na skupni konferenci o nedavno nastalem sporu med obema ministrstvom ter je došlo na tej konferenci do sporazuma. Ministrstvo pošte priznava železniškim postajam in ministrstvu prometa razne telefonske ugodnosti, ministrstvo za promet pa prosto vožnjo organom poštnega ministrstva.

— **Zatvoritev igralnice v Banatu.** Včeraj, to je 10. t. m. popoldne je bila po nalogu ljubljanskega velikega župana zatvorjena igralnica v Zemetu, ker so se baje primerili slučaj malverzacije.

— **Veliko neurje v Hercegovini.** V Hercegovini je vladalo zadnje čase veliko neurje. Neretva je silno narasla. V selu Lješnjeva pri Mostarju je strela udarila v hišo Marka Savića in ga ubila. Ubilih je bilo tudi dvoje otrok. Pri Prenju je voda odnesla nekega seljaka.

— **Svato pšče i pšča šlagere** Wiener Boheme Verlag-a. Dobijajo se v vsakoj boljoj trgovini musikalija. — Original izdavanje Din 15.— Generalni zastopnik: B. St. Garamy, Novi sad. 1910/n

— **Igralnica v Zemetu pri Reki** je bila te dni na oblastveni ukaz zatvorjena.

Iz Ljubljane

— **Dele Jugoslov. češkoslov. Lige** v Ljubljani. Odbor Lige je imel snodi v restavraciji »Zvezda« sejo, ki se je udeležili tudi zastopniki Češkoslov. Obce, ter akad. društvo »Jadrana« in »Triglava«. Po živahni debati je odbor sklenil: 1. da se v odbor kooptira po en zastopnik akad. društva »Triglava« in »Jadrana« in da se uvede najhujšnja propaganda s cilje Lige med akademsko in srednješkolsko mladino; 2. da se priredijo kurzi za učenje češkega jezika posebe za visokošolce, posebe za srednješolce, poleg tega pa tudi še kurzi pristopen najširšim slojem; v osek, ki ima nalogo organizirati te učne tečaje, so bili izvoljeni gg. prof. Fran Jeran, prof. dr. Ivan Lah, gl. urednik R. Pustoslavsek, ter gg. prof. dr. Burian in učitelj Votava, ki prevzema pouk češčine na teh tečajih; 3. da naj skličeata akad. društvo »Jadrana« in »Triglava« sestanke svojih članov, na katerih pojasnita predsednik g. dr. Karel Triller in gen. konzul g. dr. Otakar Beneš cilje Lige; 4. da se prekrbe v svrhu lažjega učenja češčine češki dnevniki, leposlovni in ilustrirani listi; 5. da se organizirajo predavanja, službe družbenim ciljem in 6. da se poglubi stiki med Ligo in društvom Češkoslov. Obce na ta način, da se vsak mesec po enkrat pri-

redé skupni sestanki obeh organizacij in da je pri vsaki seji Lige navzoč po en delegat Obce in obratno. — Učni kurzi za učiteljske tečaje se je osnoval. — Ostale srednješolce in posebe za akademike pa se osnuje v najkrajšem času. Odslek za prireditve učnih tečajev ima svojo sejo v četrtku ob 18. Tečaj za akademike se odpravi v »Akademskem kolegiju« v Kolodvorski ulici.

— **Odličan naš francoski prijatelj v Ljubljani.** George Blondel, slavni profesor pariske Sorbonne, se mudi v naši državi. V Beogradu je bil sprejet med tamšnjim inteligentnim in učenjskim svetom z velikimi častmi. Na beogradski univerzi je George Blondel priredil javno predavanje o povolnih vprašanjih Evrope. Iz Beograda se je g. George Blondel napotil v Zagreb, kjer nastopi na univerzi iz Zagreba potuje v Ljubljano. Tudi tu bo predaval o istem vprašanju na univerzi. Gostu s pariske Sorbonne, dobremu našemu prijatelju, ki je bil že pred vojno opetovano v Ljubljani, kličemo: Dobrodošeli!

— **Srebrno poroko** slavita danes v rodinskem krogu g. Drago Blümlein, železniški uradnik v Ljubljani, in njegova soproga Ivica, rojena Kette. Na mnogala leta!

— **Odbornice »Kola jugoslovanskih sester«** v Ljubljani bodo nabirale tudi letos za božično obdaritev ubožne ljubljanske šolske mladine in za ona društva, katerih žigi bodo na nabiranih polah. Opozarja se občinstvo, da daruje le onim nabiralkam, ki bodo imele na polah poleg žigov tudi podpis predsednice in tajnice. Iskreno prosimo, da bi tudi letos občinstvo rade volje prispevalo v ta plemeniti namen. 1925/n

— **Smrtna kosa.** Včeraj je po dolgo trajni težki bolezni umrla gospa Ana Hirtelchner, rojena Več, soproga gosp. vseučiliškega profesorja g. dr. Karla Hirtelchnerja v Ljubljani. Pokojnica je bila simpatična dama, ki je uživala pri vseh, ki so jo poznali, največje spoštovanje. Pogreb bo v četrtku 12. t. m. ob 15. z Aleksandrovo ceste št. 11. na pokopališče k Sv. Križu. — Bodi ji ohranjen trajen spomin, njeni rodbini naša iskrena sožalje.

— **Kraena izbira otroških obleke** in plaščkov. Stari trg 9. Kristofčič-Bučar.

— **Šentjakobska knjižnica** v Ljubljani. Stari trg 11. je izposodila v mesecu oktobru 3832 strankam 14.952 knjig. Knjižnica posluje vsak delavnik od 4. do pol 8., ob sobotah pa že od 3. naprej in izposojuje najlepše slovenske, srbohrvanske, češke, ruske, francoske, angleške, esperantske, nemške, italijanske knjige in modne liste vsakomur, kdor se za to zadoštno legitimira. Na razpolago popolni imeniki knjig. 1925/n

— **Društvo za zgradbo in vzdrževanje Sokolskega doma** na Viču priredi v nedeljo 15. novembra ob 8. zvečer v Sokolskem domu na Viču Martinov večer z najzabavnejšim programom. Vstopnina sama 5 Din.

— **Klub Primorci** priredi tudi letos plesne vale in sicer v dvorani Kazine, ako se javi zadostno število udeležencev. Začeti se je pri g. Karli Šaplovi, Gospodstva cesta št. 5, pritičije, vsak dan od 2—3 popoldne od 14. do 22. t. m. 1922/n

— **Plesna akademija** ima vaje od 3.—6. vsako nedeljo dvorani »Hotela Tivola«.

— **Redka ugodna prilika** nudi se vsakomur pri nakupu čevljev, ker tovarna Peter Kozina Ko, Tržič, razprodaja več tisoč parov raznovrstnih zaostankov pod lastno ceno, dokler že zaloga traja. Vse blago je garancirano najboljšje kvalitete; prodaja se pa samo v lastni podružnici, Ljubljana, Breg 20. 212/n

— **Ljubljanski Sokol.** Svečana zaobljuba novospojenega članstva se vrši v ponedeljek 30. t. m. ob 8. zvečer v društveni telovadnici v Narodnem domu; po zaobljubi telovadna akademija članstva. 1921/n

— **Fazan zmanjkal.** V veliki Čolnarski ulici je zmanjkala udomačena fazanka. Ako bi kdo kaj vedel, kje je, naj blagovoli javi proti odškodnini v Čolnarski ulici št. 21. 1924/n

— **Gospodinja!** Kupujte samo čajne mešanice znamke »Budha«, ker so najboljše in najizdatnejše. Dobe se povsod. Zahvalujte navodila. 207/n

— **Dotičnik,** ki je 11. nov. zamenjal na magistratu v gospodarskem uradu svoj dežnik v predsohi, naj ga blagovoli vrni, ker dobi svojega. Oseba je znana za slučaj, da ga ne prinese. 207/n

— **Več dežnikov in denarnica** z manjšo svoto denarja, ki je bila najdena na trgu, zamorejo dobiti lastniki vrnjeno v pisarni mestnega tržnega nadzorstvo, Vodnikov trg št. 5.

— **Darila!** Uprava našega lista je prejela za »Jugoslovansko Matice« Din 350.—, katere so nabrali ob priliki praznovanja »Slave« finančne kontrole področja ereske uprave Prevalje. Srčna hvala!

— **Opozorjamo na današnji senzacionalni oglas TEKSTILBARAR-JA** v Ljubljani, Krekov trg.

Tridnevni štrajk akademske omladine

V Ljubljani, 11. novembra.

Za danes dopoldne ob 10. so sklicala akademska društva na univerzi skupščino da izrazijo solidarnost z zagrebškimi tovarišakademiki, ki štrajkajo v znak protesta proti nečutenemu nastopu policije nad njihovimi tovariši, in da dajo tudi duška nad brutalnim nastopom ljubljanske policije.

Prostrana avla ljubljanske univerze se je pričela okoli 10. polnit in kmalu je bila gosto natisneta akademske omladine. Zastopniki so bila vsa akademska društva. — Skupščino je otvoril akademik Lipović, ki je takoj uvodoma prečital snodi dospel brzojavno zagrebške akademske omladine. — Brzojavka veli: »Celokupna akademska omladina Zagreba poziva s tem ljubljanske akademike, da se v znak protesta proti aretaciji nedolžnih kolegov govodom upravi-

čeni protifašistiških demonstracij v Zagrebu pridruži tridnevni stavki, ki se prične danes, v sredo ob 10. in traja do sobote ob 10. — Akcijski odbor.»

— **Akademik Galzinja,** ki je bil zadnje dni v Zagrebu, je nato pojasnil vzroke stavke zagrebških akademikov. Zagrebška policija je na podlagi suma zažiga italijanske zastave aretirala in obsodila sedem akademikov in dva neakademika na en teden do 14 dni zapor. (Klici: »Skandal«) — Zato je bila včeraj popoldne sklicana seja vseh klubov in neorganiziranih akademikov, na kateri se je sklenilo, da stopi akademska omladina v znak protesta proti nasilju policije v tridnevno stavko, obenem pa se pozove ljubljanska in beogradska univerza, da se pridruži stavki.

Predsednik zborovanja Lipović je nato predlagal, da ljubljanska akademska omladina v znak solidarnosti z zagrebško stopi v tridnevno stavko, kar je bilo sprejeto z gromkim odobravanjem.

Govoril je nato v imenu marksistov akademik Hočevar, ki je takoj prešel na politično polje ter pričel napadati nacionaliste. Njegov govor je bil prekinjen z viharimi medklici in je predsednik govoru odkvil besedo, ker ni govoril k stvari. Akademik Primus je nato navzočeh pozval, da se mirno razidejo in da ne protestirajo, ker ima policija strikten nalog, da na vsak način v kali udarji vsake demonstracije. Akademska omladina se je nato razšla, vendar je v Selenburgovi ulici ponovno demonstrirala proti Italiji. Do resnejših incidentov ni prišlo.

Iz Celja

— **Novi notar v Celju.** V soboto smo poročali, da se je iz Radeč preselil v Celje novoimenovani notar g. Fran Burger in »da ima skupno pisarno z notarjem g. Juro Detičkom. Ta notica bi se morala pravilno glasiti, da je otvoril svojo pisarno v prostorih, kjer je imel svojo pisarno pokojni notar Juro Detiček.

Iz Maribora

— **Mariborska gladišalska sezona** se odpravi prihodnje dni. Prenavljalna dela so toliko kakor gotova in notranost gledališča je dubila nepričakovano fin in eleganten izgled. Vse stene so na novo tapacirane deloma preslikane, deloma pozlačene, naravnost zainponirna pa strop v svojem belozlatem sijaju. V parterju in po ložah je položen nov temno rdeči baržun, ki daje v kontrastu s svetlimi tapetami in črno-lakiranimi lesenimi deli občutek izredne intimnosti in topliga ugodja. V lože prilože novi mehki stolčki in na tla je položen linolej. Ravno tako v hodnikih, ki so dobili sploh čisto novo okusno lice. Naravnost ličen je vhod skozi obe bivši loži št. 3 v parterju, nič manj pa ograja, ki loči parterne segrade od dijaškega stojšča. Res velika je zasluga mestnega stavbenega urada, ki je pokazal s tem svojim delom velik umetniški okus in mnogo smisla za kulturo. Za snaženje in zadnje vaje na odru je treba še par dni, potem pa začne opera z »Gorenjskim slavkom«, drama pa z »Zakletim gradom«. Zeleti je, da pokaže tudi mariborsko občinstvo z obilnim obiskom kar največ smisla za gledališče.

— **Poziv k abonmanu.** Prijatelji gledališča, ki se še niso, se pozivljajo še enkrat, da se abonirajo najdalje do 14. nov. Posebno se priporoča renovirani elegantni parter, ki je popolnoma oddaljen od dijaškega stojšča.

— **Novi odbor mariborske Glasbene Matice.** Na zadnjem obnem zboru »Glasbene Matice« je bil izvoljen ta-le odbor: predsednik Janko Arnuš, I. podpredsednik Kenfelj Stefan, II. podpredsed. Rozmanova, tajnik Vlacav Kunet, blagajnik Fr. Wets, seiteiner, arhivar Ferdo Bobič, odborniki gg.: Mravljakova, Kvasova, Kunstova, Na. mestniki: Plavnik, Pelan, Hohnjec, Kompara; v artistični osek gg.: Ašič, Gaspari, Kenfelj, Faganelli, Zemljik in Rozmanova. Revizarja gg.: Sever in Štor.

Sodišče

Nasile proti orožnikom. Franja Škalija, 37letna trgovka na Igu, in njen 42letni mož Jože Škalija na Igu, sta obtožena, da sta se s silo uprila službojoim orožnikom. Žena Franja je na glasu, da je zelo prepirljiva in nasilna ter je bila zaradi sličnih deliktov že šestkrat predkaznovana. Moža pa opisuje uradno poročilo, da je podvržen hazardnim igram in prekupovanju sumljivega blaga. Žena bi bila morala poleti nastopiti tridnevni zapor, a ker v kljub pozivom ni prišla, so dobili orožniki na Igu nalog, naj jo s silo privedejo. Ko sta hotela dne 6. avgusta orožniški narednik Fr. Novačan in orožnik Fr. Gerbec nalog izvršiti, sta oba obtoženca divje vzrolija ter kričala, zakaj da so orožniki sploh na Igu, da je Novačan napravil pohujšanje med orožniki na Igu, da živijo »na pač«, da so »liga« žandarja. Žena je Novačanu grozila, da mu vrže krožnik juhe v glavo. Ko ji je Novačan odločno napovedal aretacijo, je zbežala na dvorišče, pograbila debelo poleno ter zamahnila proti Novačanovi glavi. Medtem, ko ji je Novačan izvil poleno iz rok, ga je hotel mož od zadaj zgrabiti, kar pa je preprečil drugi orožnik, toda mož je zgrabil za orožnikovo puško ter mu jo hotel izvit, kar je zopet preprečil Novačan, ki je naperil proti nasilnemu možu bajonet. Med tem je žena zbežala v prvo nadstropje ter od tam kričala: »Naj le pride kateri žandar gori, ga bom vrgla po stopnicah, da bo koj krnil! Ne grem z vami, če me tudi prebodete!« — Obtoženca je deloma priznava in se opravičujeja z veliko razburjenostjo. Obsojena sta bila vsak na tri tedne poostrenejega zapor.

— **Usodni št. 104.** Ta paragraf je močno raztegljiv. Obsega šeststokrat malenkosti, ki bi se lahko rešile na št. 28, včasih pa zgrabijo tudi težke ribe. Šeletna šivilja Mari-

Nedosegljiva glede trajnosti in jakosti šarenja!

Ja Knapil v Vižmarjih je težko pričakovala od sina — edince pismo. Ker pisma ni bilo, je šla ženica na pošto v Št. Vid ter napram poštarici omaljši Lenart reklamirala navadno pismo z besedami: »Pismo se je vzelo in na pošti, zato mora ena oseba iz urada«. Obsojena je bila na 50 Din globe. — »Dobro tek, osli!« Fr. Sirc vulgo Jurjev, voznik iz Kranja, je bil že 41krat kaznovan, med tem škrat zaradi žalitve uradnih oseb. Dne 6. avgusta je na mitnici v Zgornji Šiški nahučil užilniške paznike: »To ste osli, dober tek osli!« Obsojena je bila na pet dni zapor.

— **Posledice dalmatinskega vina.** Viktor Trtnik, ključavničar iz D. M. v Polju, in pokovski pomočnik Leopold Vidmar iz Mokronoga sta dne 13. septembra t. l. pilaiva v dalmatinski kleti pri Stefanu, končno pa postala tako nadležna, da so morali poklicati stražnika. Pijanec pa sta oba stražnika grdo ozmerjala, Trtnik je enega tob celo osuval v trebuh. Izgovarjata se s popolno pianostjo, kar pa priče ovrželo. Trtnik je prejel tri dni, Vidmar pa en teden dni zapor.

Sokol

Sokolsko za neodrešene brate

Vsem bratskim društvom!

Po oglasnem sklepu zadnje seje starešinstva JSS naročamo vsem bratskim sokolskim društvom, da proslavo sokolskega in narodnega praznika dne 1. decembra t. l., ko bo vse naše članstvo priseglo zvestobo sokolski misli, edinstvu naroda in domovini, združijo z odličnim in svečanim protestom proti ponavljajočim se nasiljem, ki so jim izpostavljeni pripadniki našega naroda in njih kulturne in nacionalne ustanove v zaslužni primorski zemlji.

Iz tisočih sokolskih duš naj se v vseh naših edinih širom svobodne naše domovine istega dne izlije vzklík ogorčenja radi moralnih in materijalnih muk, ki uničujejo naš življenj v neodrešeni naši zemlji. Neža bratska ljubezna do trpetih in brezposelnih naših rojakov naj se globlje in iskrenje prešine vsako sokolsko srce!

Ob neprestanem vezbanju in ječanju svojih fizičnih in npravnstvenih moči, posvečenih svobodi, blaginji in slavi domovine, tmei Sokolstvo dan in noč v mislih vse one brate in sestre, ki jim hočemo in moramo pomagati k osvobođenju iz sedanjih nekulturnih razmer, da se združijo z nami v skupni naši očetnjavi!

Njih bol je naša bol in njih radost bo naša radost, kadar bo vsaka krivica maščevana in kadar bo dano popolno zadoščenje užaljeni in ranjeni časti naše nacije!

ZDRAVO!

Starešinstvo Jugoslovanskega sokolskega saveza.

V Ljubljani, dne 9. novembra 1925.

Tekme dijaštva srednjih šol CSR na VIII. vsesokolskem zletu v Pragi 1926

V okviru VIII. vsesokolskega zleta se bodo vršile tudi tekme in javna telovadba dijaštva srednjih šol iz vse republike. Priprave sekcije »Osnednega društva« čl. profesorjev so v polnem teku. Tehnična komisija sekcije ima že izdelan načrt, po katerem se bodo vršile tekme in javne telovadbe dijaštva srednjih šol.

Tekme ne bodo razdeljene na podlagi starosti in telesne zmoglosti, ampak bodo enotne, ki bodo obsegale telovadno, poljubno in posebno tekmo. Telovadna tekma mora imeti poleg droga še eno orodje in to bradilo, namesto metanja malih žog, ker je izven nje tekma atletična. Nasprotno pa se bo vršil najbrže tek na 100 yrdov namisto na 60 metrov. Na ta način se bo vršil telovadni petboj, ki bo obsegal: drog, bradilo, konja, skok, tek na 100 y in proste vaje. Sestavo orodnih vaj bo treba glede težkoče omejiti na starost tekmovalcev in sicer približno od 17. leta naprej. V atletično tekmo ne spadajo proste vaje, ampak dvonitki. Na ta način bo nastal zopet nov petboj, ki bo obsegal: tek na 100 m, skok v daljino in višino z zalotom, met krogle in tek na 400 m. Tekmovalci, katerim je tek na 400 m pretežaven, bodo morali teči 600 z nizkimi zaprekami. Posebna tekma bo obsegala samo plavanje, štafeto in igre. Ker je danes telovadba na čl. srednjih šolah že precej na visoki stopnji, bi bila priporočljiva tudi tekma v skoku ob palici, teku z zaprekami, metu diska in teku na 800 m. Naravno bi prišli v poštev za ta petboj le starejši in močnejši dijaki.

Tekma mlajših dijakov bo obsegala »prosti troboj«: tek na 1-50 yrdov, skok v višino in daljino. Odločitev o štafetiha oziroma pocestnem štafetnem teku je baje prepustena seš profesorjem telovadbe, ki bo odobrila načrt.

O tekmovalnem redu se načrt ne bavi. Pač pa se bo vporabili pri telovadnih tekmah tekmovalni red COS, pri petboju oziroma troboju pa tekmovalni red C. A. A. U. v Pragi.

L. H.

Gospodarstvo

Dr. Vinko Gregorič, Ljubljana:

Koliko smo prevzeli predvojne in vojne dolga bivše kraljevine Srbije in Črne gore

O priliki ujedinjenja Hrvatov in Slovencev s Srbijo v eno državo »Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev« postali so vsi predvojni in vojni dolgov bivše kraljevine Srbije in Črne gore državni dolgov nove države, za katere jamči vsa ta država.

Začasni zakon z dne 10. maja 1920 o pogodbi med glavnimi zavezniki in pridruženimi silami in državo SHS podpisani v Saint-Germainu 18. septembra 1919., objavljen v »Uradnem listu« v Ljubljani 20. septembra 1921 in podpisani od gg. N. Pašića, dr. A. Trumbića in J. Zolgerja, določa:

»Uvaževanje, da so Srbi, Hrvati in Slovenci iz bivše avstro-ogrške monarhije prostovoljno sklenili trajno ujedinjenje s Srbijo za ustanovitev nezavisne in ujedinjene države pod imenom: »Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev«, uvaževanje, da sta kraljevič regent Srbije in srbska vlada pristala uveljaviti to ujedinjenje, dokler se ne sklenejo nove pogodbe in konvencije, veže držav Srbov, Hrvatov in Slovencev polnopravno vsaka pogodba in konvencija ali vsak sporazum, v katerih sta bili Srbija na eni strani in katera koli izmed zaveznikov in pridruženih glavnih sil na drugi strani dne 1. avgusta 1. 1914. ali po tem dnevu pogodbeni stranki in istotako vežejo vse obveznosti, ki jih je prevzela Srbija proti zaveznikom ali pridruženim glavnim silam pred tem dnem in po njem.«

Kakor se vidi, je bil ta dogovor šele dve leti po podpisu 18. septembra 1919 do 20. septembra 1921 v »Uradnem listu« objavljen.

Iz tega sledi, da bivše avstro-ogrške pokrajine, ki so se prostovoljno pridružile Srbiji, solidarno jamčijo s Srbijo za obveznosti Srbije in se prebivalci teh pokrajin prevzeli sorazmerno vsa bremena bivše Srbije nasproti zaveznikom ali pridruženim silam, torej tudi vse njene predvojne in vojne dolge.

Srbija in Črna gora sta prejeli posojilo v francoskih frankih, angleških funtih in ameriških dolarjih. Ta dolg znaša, sicer se to ni končno ugotovljeno, kakor je poročala beografska »Politika«: 768 milijonov dolarjev, 27,0 milijonov funtov, 2354,66 milijonov francoskih frankov. Ako računamo dolar — 56 Din, angleški funt — 272 Din, francoski frank — 2,60 Din, bi znašal ta skupni dolg 17.766 milijonov dinarjev, katerega smo morali o priliki ujedinjenja sorazmerno prevzeti.

Predvojnih dolgov bivše Avstro-Ogrske bi morala po mirovni pogodbi Jugoslavija prevzeti 121,4 mil. zlate rente in 743,2 mil. kronске rente. Od teh dolgov se bo 121,4 mil. izplačalo v zlatu, to je v polni vrednosti. Polna vrednost te zlate rente znaša v sedanjih valuti 50kratni znesek — 6070 milijonov kron ali 1517 milijonov dinarjev. Kronska renta naj bi se pa po mirovni pogodbi izplačala kakor se je krona proti dinarju zamenjala, torej v razmerju 1 : 4. Za eno krono te kronске rente bi se dobilo sedanjih 25 para. Ker pa znaša sedaj dinarski kurs devet švicarskih centimov, bi prišlo na eno krono te rente nekaj čez dva centima, ali dva predvojna vinarja. Kronska renta 743,2 mil. kron bi torej znašala, če bi se strogo v razmerju 1 : 4 zamenjala, 186 mil. dinarjev, ali skupaj okroglo 1703 mil. dinarjev. Pri tem dolgu je Srbija in Črna gora tudi sorazmerno prizadevna. Razmerje je torej sledeče: 17.766 mil. dinarjev dolga bivše Srbije in Črne gore, 1703 mil. Din predvojne dolga bivše Avstro-Ogrske. Veliko krivico bi nam prečeno delala reparacijska komisija, ako bi pustila veljati kot ključ za zamenjavo 1 : 4 — to je za eno predvojno krono dva predvojna vinarja. Ali ni to predvojno avstro-ogrsko posojilo dobro fundirano v veliki davčni moči pridobljenih krajev, v velikanski vrednosti državnih posestev v teh krajih? Vse to ima isto vrednost kot pred vojno, to je zlato valuto. Ako malo računamo, bodo za vezniške države najmanj 6 % zahtevale za obrestovanje in amortizacijo dolga, kar bo znašalo 705.960 mil. dinarjev na leto. — Za eventualni prevzeti dolg avstro-ogrskih predvojnih dolgov bi znašali 4 % obresti — 68 milijonov 120.000 Din, kateri sorazmerni del je tedaj večji?

Toda upanja je malo, da bi reparacijska komisija to krivico uvidela. Vendar ne sme moč popolnoma obupati. Z združenimi močmi se da veliko doseči, samo pričeti je treba. In to je stvar poslancev, da prično akcijo in opozorijo merodajne kroge na to perečo gospodarsko vprašanje.

Žitni trg

(Tedensko poročilo novosaške blagovne borze.)

Položaj na žitnem trgu je bil zadnji teden neizpremenjen razen nekoliko živahnijejšega povpraševanja po pšenici. Potiskobanatsko in srbijansko so kupovali za relacijo Braila. Pri ostalih pridelkih vlada izjemski spekulaciji z jaro koruzo velik zastoj. Promet je znašal 430 vagonov. Dunaj, Bratislava in Budimpešta so še vedno labilni. Cene so tam pri minimalne prometu zelo nizke.

Pšenice je bilo prodano 114 vagonov. Za vagon je bilo zanimanje slabo, ponudba pa velika. Cene so padle od 247,50 na 242,50; 77 težko so prodajali po 250. Kupovali so domači mlinci. Za blago na rekah je vladalo večje zanimanje, kupujejo domači in tujci izvozniki. Potisko blago so plačevali začetkom tedna na dolgi Tizi po 244—255, sredi tedna po 250, koncem pa zopet po 252—253. Ponudba je bila ves čas znatna, Braila je plačevala potisko blago okoli Braila po 212 S, srbijansko pa po 204—206 S. Dunaj je notral 172—173 KČ. — Koruze je bilo prodano 273 vago-

nov. Ponudba je v stari koruzi velika, kupcev pa malo. Od 172,50 je padla v ceni na 165 franko baška postaja. Nove koruze na bazi 100 je mnogo na prodaj, kupcev pa tudi za to blago ni. Suha koruza se je znatno pocenila. Vagonsko blago je padlo od 155 na 145 brez kupcev. Blago po rekah notira 145—150.

Moke je bilo prodano 38 vagonov večinoma 80%ne za vojaštvo na bazi 302 Din brez vreč. Z ostalo moko je promet slab. Ponudba je velika, kupcev malo. Ogg notira 410—415, Og 400, št. 6. 235. Otobrov je bilo prodano 3 vagona po 112,50. Ponudba velika, kupcev malo. Fižola 4 vagona baškega belega uzance po 190—195. Izbrani fižol notira 205. Oves ni šel v promet. Ponudba in povpraševanje slabo, Baški notira 165, sremski 167,50. Ječmen je brez prometa. Ponudba 64—65 težki sremski 170, jari 66 težki 205—210.

Proti odelobolosti deluje s kolosalnim uspehom samo **VILFANOV** — Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah. — Proizvajal: Kem. pharm. laboratorij **Mr. D. VILFAN, ZAGREB, ILICA 204**

—g Produkcija cikorijske v naši državi. Cikorijska se prideluje pri nas v 5 oblastih (bačka, zagrebska, ljubljanska, osješka in sremska) na zelo omejenem prostoru. I. 1920 na 164 ha, I. 1921 na 177,99 ha, I. 1922 na 323,82 ha, I. 1923 na 150,88 ha, I. 1924 na 197,50 ha. Cikorijske potrebujemo čedalje več in če jo hočemo še izvažati, se mora produkcija zvišati. V Jugoslaviji je samo 1 tovarna za cikorijsko.

—g Tranzitna konferenca. Od 12.—16. novembra se vrši v Bukarešti tranzitna konferenca delegatov Male antante, na kateri se bo razpravljalo o tranzitu.

—g Za izvoznike vina in svežega mesa. Specialne vagona za prevoz vina z vdelanimi sodi iz hrastovine po 100, 120 in 150 hl, kakor tudi nove hladilnice za prevoz svežega mesa in cisterne za prevoz bencina, olja in špirta daje v najem za posamezne vožnje ali za daljšo dobo od 1 do 5 let večja avstrijska tvrdka. Naslov tvrdke dobijo interesi v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

—g VIII. mednarodni vzorčni semenj v Padovi. Od 9. do 17. junija 1926 se vrši v Padovi VII. mednarodna razstava vozov in motociklov, od 5. do 20. junija pa VIII. mednarodni vzorčni semenj.

—g Dovave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 13. novembra t. l. ponudbe za dobavo 3100 komadov različnih žaril, za dobavo 240 komadov varnostnih očaj, za dobavo 7000 pol gladilnega platna in 3600 pol steklene papirja, za dobavo 500 metrov nosilnih oprti, za dobavo ene verige, za dobavo 600 kg mangan kita; do 17. novembra t. l. ponudbe za dobavo 30 ročnih torb za vlakovne snafilke, za dobavo 9000 kg jute, za dobavo 4000 komadov brezovih metel ter za dobavo 550 parov cokelj za pepeljarje; do 20. novembra t. l. ponudbe za dobavo 8600 kg dekstrina. — Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem oddelku in te direktije. — Dne 2. decembra t. l. se vrši pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani očetna licitacija glede dobave 5000 kg pšenice. Predmetni pogoji so na vpogled pri omenjeni intendanturi, oglašja pa v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

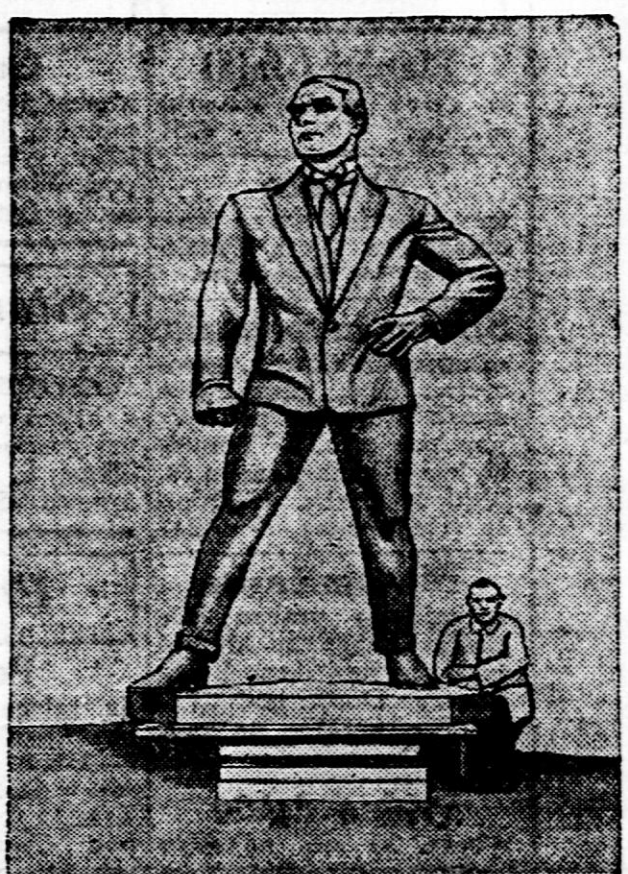
—g Katalog II. mednarodne avtomobilne. Iovske in športne razstave v Zagrebu je interesentom v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo na vpogled.

—g Razglas o lovski dražbi. Z ozirom na dejstvo, da je bila v smislu § 35. Iovske zakona z dne 21. septembra 1906 dež. z. št. 5 ex 1907 zakupodajal lovišča občine Sevnica z odklopom z dne 8. oktobra 1925, št. 2424/3 Sp. razveljavljena, bode v smislu § 36. cit. zakona lovišče občine Sevnica za preostalo najemniško dobo, to je do 31. maja 1930 oddano potom javne dražbe v najem. Javna dražba se vrši dne 26. novembra 1925 s pričetkom ob 8. v pisarni občinskega urada v Sevnici. Dražbeni pogoji so na vpogled med uradnimi urami pri sreskem poglavarju v Brežicah.

—g Dobave. Direkcija državnega rudnika v Vrtniku sprejema do 22. novembra t. l. ponudbe za dobavo jermenov za pogon, do 24. novembra t. l. ponudbe za dobavo klingerit — plošč. — Vršile se bodo naslednje očetne licitacije: Dne 1. decembra t. l. pri monopolnem skladišču v Podgorci glede oddaje v zakup pravice prevoza monopolnih in drugih predmetov od Gruža do monopolnih skladišč v Črni gori. — Dne 2. decembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave 200 komadov železnih sodov ter glede oddaje v zakup kolodvorske restavracije v Bosanskem Brodu; pri direkciji državnih železnic v Subotici glede oddaje žaganja hlodov. — Dne 3. decembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave 100 ton plinskega koksa, glede dobave vrvice za mašenje, glede dobave 4000 kg firneža ter glede oddaje v zakup kolodvorske restavracije v Konjici; pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave raznega električnega materialja, pri direkciji državnih železnic v Subotici pa glede dobave orodnih strojev. — Dne 4. decembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave keramit — plošč in cevi za stranišča ter glede dobave oddaje v zakup kolodvorske restavracije v Humu; pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave 3000 ton premoga; pri direkciji pošte in telegrafa v Ljubljani glede dobave 1500 kg avtoolja. — Dne 5. decembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobav desk, pri direkciji državnih železnic v Sarajevu pa glede oddaje v zakup kolodvorske restavracije v Sarajevu. — Predmetni oglašji z natančnejšimi podatki so v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

Strahovita avtomobilska nesreča v Podgorici

V soboto popoldne se je na poti Podgorica — Andrijevica v Črni gori dogodila strahovita avtomobilska nesreča, ki je zahtevala tri človeške žrtve, štiri osebe so bile težko ranjene, ena pa lažje. Tragedija je tem večja, ker so vsi ponesrečeni člani ene družine. O nesreči se poroča: Seljak Sarič iz Jabuke v Srbiji je prodal svoje imetje v Južni Srbiji in se s celo svojo rodino, obstoječo iz sedmih članov, preselil. Najel je avto, katerega je vozil mlad in nezkušen sofer. Rodbina je sedla v avto, na ložili so nekaj priljage in se odpeljali. Ko je avto privozil na Drndarske hanove, se je na ostri krivki nemadoma zvrnil iz višine 15 metrov v spodaj tekoči potok. Naslednji prizor je bil grozen. Seljak Sarič je obležal mrtev na licu mesta, ubito je bilo na mestu tudi malo dete, njegov vnuk. Sofer je izdihnil nekaj časa za tem. Ostali štiri so težko poškodovani in ni upanja, da okrevajo. Obupno je stanje dveh ponesrečenčev. Lažje je bila poškodovana Saričeva žena, kateri se je trgalo srce ob pogledu na mrtvega moža, vnuka, težko ranjenega sina in hčerko ter sinah. Vsi ranjenci so bili prepeljani v bolnico Kolašin, dočim so mrtvi ostali na mestu katastrofe, dokler ni prispela uradna komisija. Krivda na nesreči zadene soferja, ki ni bil poklicni sofer, poleg tega pa je v malem avtu sedelo preveč oseb.

SPOMENIK PREZIDENTA TURŠKE RE-PUBLIKE. Mustafi Kemal paši bo postavljen spomenik ob vhodu v »Zlati rog«. Osnutek je napravil dunajski kipar Krippel.

Sedem let v ledenih pustinjah

V juniju 1918 je odplula iz pristanišča v Kristianiji majhna ladja, čije poveljnik je bil znani raziskovalec Roald Amundsen. Posadka je štela samo devet mož. Ponosno je vihrala nad njo norveška trobojnica in ime norveške kraljice »Maud« se ni nič kaj ujemalo z zunanostjo tega neznanega parnika. Svetovna vojna se je bližala koncu in smeli raziskovalci polarnih krajev se je oddločil za nov spopad z naravnimi silami. »Maud« ni imela opredeljenega cilja, ker se ni vedelo, kako daleč se ji posreči prodreti. Njen poveljnik je hotel preiskati staro polovico sveta in pluti skozi Severno ledeno morje. — »Maud« je po težkih naporih dosegla ledeno obalo Aljasko in se vsidrala v Nomi. Ta del ekspedicije opisuje Amundsen v svoji knjigi »Nordost pasagen«. V Nomi je hotel preizkusiti možnost poleta na severni tečaj. — Majhno Junkersovo letalo je odpovedalo in ko je Amundsen spoznal, da je potrebna za polet na severni tečaj temeljita priprava, se je vrnil v Evropo, kjer so se nadaljevale priprave še dve leti. Pa tudi njegov parnik ni smel počivati v Nomi. Moštvo je dobilo povelje, naj se ladja vrne če je mogoče ob sibirski obali in skuša prodreti čim dalje proti severu, ako se posreči tudi do severnega tečaja. Poleg tega povelja je dobila »Maud« na krov še letalo, ki se pa ni obneslo, in mladega ponija, da nadomesti enega izmed junakov Amundsenovih tovarišev, ki je poginil prejšnjo zimo pri rtiču Čeljuskinova.

»Maud« se je zopet napotila v ledeno pustinjo polarnega morja. Plula je skozi Sibirijo, posadka je videla opetovano skupno domačino, nato so vsi sledovi o ljudih izginili in posadka je ostala sama sredi neskončne, neme samote. Šele letos se je zopet vrnila in te dni je stopala na domača tla. Toda niso se vrnil vsi, zakaj kapitan ladje Wisting se je zadržal v Ameriki deloma zato, da uredi krasno zbirko, ki jo je pripeljala »Maud«, deloma pa da obišče svoje. Njegov zastopnik dr. Sverdrup je posetil Carnegijev zavod, en udeleženec ekspedicije je pa podlegel težki bolezni in leži zavrt v rdečomodro-belo trobojnico na dnu morja. Oni, ki so se vrnili, pripovedujejo sicer malo o svojih doživljajih, vendar je pa že iz tega, kar so povedali, razvidno, da so vredni imen junaki. Odpluli so, ko je še divjala svetovna vojna in vračajo se v popolnoma predrugačen svet. Tudi prestolnice njihove domovine je ta čas spremenila svoje ime. Brezlična postaja, ki so jo vzeli s seboj, je zastarela in se zdi malone smešna v primeri z onimi, ki so pošiljale po svetu njihova poročila. Od posadek »Maud« se je povrnil švedski meteorolog Malmgren, ki se je odpeljal naravnost po svojo mater v Upsalo, dalje mornar Hansen, ki ga je rodbina nestrpno pričakovala in končno radio-telegrafist Olon-

To in ono

kin, rodom Rus, zdaj norv. državljan. Pred odhodom je pustil svojo mater na najsevernejšem mestecu Vardø. Do Bergena so pripluli na ladji »Bergenfjord« in domače morje jih je sprejelo z viharjem, ki jih je spremljal do Faröerskih otokov. Ko so se v Nomi poslovlili od Amundsen, je krenila ladja glasom povelja proti vzhodu. Koncem avgusta 1922, ko so dosegli 72. stopinjo severne širine, je začel divjati strahovit vihar. Jadra so morali sneti, stroje ustaviti in »Maud« je bila prepuščena na milost in nemilost razburkanemu morju. Obenem je nastopila doba intenzivnega dela. Merili so morsko dno, opazovali vremenske pojave in preizkušali geofizične razmere v polarnem bazenu Posadka je vedela, da bo kmalu konec počitka in miru. V novembru 1922 so prvič naleteli na polarni led. Približala se je ogromna ledena gora in zadela ladjo tako, da so je močno nagnila. Borb z ledeno goro je trajala ves dan in se končala s tem, da je zaneslo ladjo za tri stopinje dalje proti severu. Takih spopadov z ledom je doživela posadka nebroj.

V težkih časih, osobito v neskončnih polarnih nočeh so imeli na ladji strogo predpisano delo. Vstajali so redno ob 1/2 7. zjutraj, nakar se je vršila telovadba. Ob 8. je bil zajtrk, nakar je odšel vsak na svoje delo. Malmgren in Sverdrup sta imela znanstveno delo, kapitan in moštvo se je pečalo z običajnimi posli na krovu. Olenkin je skrbel za urejevanje dnevnika, Hansen je imel opraviti s psi — bilo jih je 26 — pripravljali jim je hrano večinoma iz mesa morskih psov. Psi so imeli svoje brloge na ledu v bližini ladje. Ob 13. je bilo kosilo. Po kosilu je moštvo poldrugo uro počivalo, nakar je zopet delalo do 19. zvečer. V tem dolgočasnem življenju je bila dobrodošla vsaka sprememba. Najbolj prijetno razvedrilo je bil lov. Navadno je bil zelo bogat. Belih medvedov so videli mnogo pri novosibirskih otokih. Dalje so se pojavili v večjem številu morski psi, kit, razne ptice itd. Dobrodošlo razvedrilo je bilo za posadko tudi svečano sobotno kopanje. Ob delavnikih so si lahko umili samo roke, ker je bila topla voda luksuz. V soboto so pa zakurili pod banjo, ki je stala pod pristrčjem na krovu. Kdor se je hotel kopati, se je slekel v kabini in prišel v samih nogavicah pri 40° pod ničlo na krov. Ko se je vračal, je moral oviti s cunj roko, da bi mu ne primrzila le kljuki. Po kopanju so se strigli, včasih tudi brili. Vsako noč je stala na krovu straža, ki se je menjala čez dve uri. Nedelje in praznike so praznovali z boljšo hrano, godbo (na ladji je bilo več gramofonov) in kinom, zakaj ekspedicija je dobila pred odhodom iz Amerike brezplačno majhen aparat in več filmov. Bivši prezident Harding ji je poslal bogato zbirko knjig. Ta knjižnica je štela nad 2000 zvezkov. Največji praznik je bil trenutek, ko je Olenkin bral poročila od doma. Pozimi so prihajala poročila po brezžičnem brzojavu redno. Lani o Božiču je dobila ladja brezžični pozdrav stavgarske postaje, na katerega je tudi odgovorila. V juniju 1923 je skušal kapitan Wisting startati, toda letalo se je na ledu polomilo tako, da ni bilo več za rabo.

Lani, ko je bila Amundsenova ekspedicija preložena na letošnje leto, je dobila ladja »Maud« povelje, naj se vrne, zakaj severnega tečaja ni mogla doseči, pa tudi pot skozi polarni bazen je bila nemogoča. — »Maud« je bila takrat baš pri Medvedjih otokih nad Novo Sibirijo. Predno je mogla izvršiti povelje, je pa zopet običala v ledu in tako je morala preživeti še eno zimo v ledenih pustinjah. Šele letos v maju se je rešila in priplula do Aljasko. Baš ko je prodrla debele ledene plasti, je prišlo brezžično obvestilo, da je Amundsen odletel s Spitzbergov proti severnemu tečaju. Sedem mož je čakalo na krovu ledene pustinje mesec dni v trdni nadi, da se njihov voditelj srečno povrne.

Na vprašanje, kaj nameravajo početi zdaj, ko so po sedmih letih naporena in dolgočasna življenja daleč proč od kulturnega sveta zopet doma, so vsi udeleženci ekspedicije odgovorili, da komaj čakajo, kdaj se izpolni obljuba, ki jim jo je dal Amundsen, da jih vzame ob novem letu s seboj na severni tečaj. Zdaj se hočejo pripravljati.

Perilo za gospode

Špecialni izdelek, krasni vzorci. Nogavice izredno trpežne, modne potrebščine, kupite vedno najbolje pri

Drago Schwab — Ljubljana

Filmi v pariški operi

V pariški operi so se v zadnjem času dogodile velike novotarije, ki so deloma razburile konservativce, deloma navdušile pariško glasbeno mladino. Vprizorili so namreč dva filma, za katere sta komponirala odgovarjajočo glasbo dva danes živeča največja francoska skladatelja, Henri Rabaud in Florent Schmitt. Henri Rabaud je komponiral veliko del, med temi sta najbolj zasloveli v koncertni dvorani Ponočna procesija za veliki orkester, v operi pa duhovita komična opera Marouf. Florent Schmitt se je najprvo uveljavil s simfoničnimi skladbami, predvsem s Psalmom 46 in z opero Tragedija Salome. Razumljivo je, zakaj so francoske filmske družbe pozvale baš ta dva najmodernejša skladatelja Francije, da sestavita filmsko glasbo. Naval k predstavi je bil naravno velikanski. Družbe kakor skladatelja sta prišla na svoj račun. Henri Rabaud je komponiral glasbo k filmu Čudež Volkov, Florent Schmitt pa k Salambo. Konservativni kritiki zelo ostro napadajo upravo pariške opere, da je dovolila ta eksperiment v tako resni dvorani, drugo zopet hvalijo upravo, da je imela pogum dovoliti vsot filmu tudi v pariško opero, češ da je film umetnost in da spada kot tak tu-

di v blagoslovljeni najvišji hram francoske opere, zlasti še, če se vrtil film ob spremljevanju glasbe nadarjenih francoskih skladateljev. Že sama glasba teh filmov je umotvor zase. Nasprotniki kritizirajo malenkostne podrobnosti in navajajo n. pr. prosti ideji komponiranega filma očitek, da glasba ne more slediti s tako brzino poedinim izpremembam na filmskem platnu, ki da bliskovito menja situacije in duševna stanja, dočim tega glasba baje ne zmore. Zanima nas, kako se bo razvijalo v bodoče razmerje med filmom in glasbo.

NEMSKI ZUNANJI MINISTER STRESE. MANN govori v Berlinu pred radioaparatom o konferenci v Locarnu ter nemških notranje in zunanje političnih problemih, ki so v zvezi s sklenjenim varnostnim paktom.

Zdravljenje gobavih s pomočjo radija

Dasi so gobe (lepra) v Evropi redkost in so zaznamovati samo redki slučajji obolenosti na tej boleznii, so vendar strašna bolezen, čije razširjenje je treba na vsak način preprečiti. Kajti razširjevanje bolezni se da le na ta način uspešno zaježiti, da se bolnike izolira in namesti v gotovih okrajih, katerih ne smejo zapustiti. Bolezen, ki je že strašna sama na sebi in se pojavi v dveh različnih oblikah, je za bolnika dvojni udarec. Izločen je od družbe, odtrgan od rodbine. Zato je pozdraviti velevažno odkritje dveh angleških zdravnikov Neilla in Sandridga. Oba raziskovalca sta bolezen proučevala v bolnici na otoku Honolulu, kjer je lepra, kakor povsod na vzhodu in v tropičnih krajih zelo razširjena.

Nos za lepro obolelega bolnika sta lečila z radijem in dosegla izredne uspehe. Male cevke z radioaktivno substanco so bile vpeljane v nos ter jih je moral bolnik obdržati pol ali dve uri. Kmalu je bilo opaziti zboljšanje stanja bolnika, v mnogih slučajih je bolezen popolnoma izginila iz nosa. Oba raziskovalca sicer priznavata, da se potem tega načina zdravljenja lepra — za katero dosežaj sploh ni bilo nobenega zdravila — ne da popolnoma izločiti, vendar pa je preprečna nevarnost inficiranja. Lepro povzroči neki bacil, ki se nahaja v nosni slizi.

U ne vperujele?

da eden par nogavic z žigom in znakmo (rdečo, modro ali zlato)

„ključ“

traja kakor štirje pari drugih? Kupite eden par, pa boste več rovali. Nogavice brez žiga „ključ“ so ponarejene.

* Oproščenje. Sloveči kopenhagenski igralec Olaf Poulsen je bil včasih precej poreden družabnik. Mestni svetnik Gamel je ječial in Poulsen ga je rad oponašal. Nekeč je bil Gamel zelo razžaljen radi tega in je pozval igralca pred sodnijo. Poulsen je tam na vsa vprašanja sodnikova odgovoril jecljaje. Sodnik ga je gledal in vprašal: Kako to, saj na odru vendar ne jecljate. Poulsen: »n-n-n-e, ampak t-t-t-am igram k-k-k-omedijo. Sodnik je rekel, da naj se sporazumeta in Poulsen naj prosi Gamela oproščenja. Slednji je bil zadovoljen in je povabil Poulsena na svoj dom na zajtrk, kjer bi ga imel prositi oproščenja. Poulsen je prišel in pozvonil. Gamel je šel sam odpirat in Poulsen je vprašal: Ali ne stanuje tukaj neki gospod Petersen? Ne! je odgovoril Gamel. Poulsen: Potem pa prosim oproščenja — nakar se je obrnil in odšel.

* Ne bo več dežja. Ameriški komponist Wendel Hall je zložil popevko, ki se prične z besedami: »Ne bo več dežja...« Razširila se je od mesta do mesta, od dežele do dežele in povsodi je bilo slišati le »Ne bo več dežja«. Komponist je bil zelo vesel sijajnega uspeha svoje popevke, toda danes je silno žalosten in pravi: »Živim pasje življenje, odkar sem napisal to stvar. Kalifornija mi je prepovedala vstop v državo, ker vidijo tam v pričetku popevke dolgo perlo do suše. Neko mesto v drugi državi, kjer že dolgo ni deževalo, je prepovedalo petje te pesmi in zagrozilo z zaporno kaznijo. Tako se je poprijela popevka ljudi vseh slojev, da so prišli nekateri močni možje k meni in me prosili kakega sredstva, s katerim bi se iznebili pesmi, ki jim brni po ušesih in po glavi. Čestokrat sem se v temne kote na cesti, ker sem sem bil množice, da bi me spoznala in vsled učinkovanja te nesrečne popevke ne limčala...«

